

Fareli, Kuyruklu bir yazı

Oya Baydar 14.02.2009

Yooo, Fare

Olmaz Fare,

Elini vicdanına koy da söyle.

Şunun şurası ufacık bir kapan bu,

Ne tank,

Ne top,

Ne tayyare.

Tam otuz yıl sonra, yeniden bir gazete köşesinden seslenirken, Oktay Rıfat'ın fareli şiiriyle başlamak hafiflik mi sizce? Bir 'kedici' olarak kedili dizelerle başlamayı yeğlerdim aslında; mesela Orhan Veli'nin Kuyruklu Şiir'iyle:

Uyuşamaz, yollarımız ayrı;

Sen ciğercinin kedisi, ben sokak kedisi

Senin yiyeceğin kalaylı kaptı;

Benimki aslan ağzında;

Sen aşk rüyası görürsün ben kemik.

Ama seninki de kolay değil kardeşim;

Kolay değil hani,

Böyle kuyruk sallamak Tanrının günü.

Sadece kedici olduğum için değil; günümüzde sömürüden, sınıflardan, kapitalizmden söz ettiniz mi, alaycı bir gülücükle 'Sen hâlâ o çayırda mı otluyorsun!' diyerek küçümsenen toplumsal-sınıfsal takıntılarım yüzünden de öncelikle ciğercinin kedisiyle sokak kedisi arasındaki umutsuz aşkı anlatmak isterdim size. Ama epeyce yaşadım ve yaşlandım; kendi kuşağımdan pek çok arkadaşım gibi, bir değil birkaç ömre yetecek kadar zafer, yenilgi, başarı, başarısızlık, sevinç, acı, umut ve hayal kırıklığı biriktirdim. Merak etmeyin, "Ah, ah bizim gençliğimizde...." falan diye nostaljik takılıp ders vermeye kalkışacak değilim. Bilgiç yaşlı teyzelerden, "öğreten adam" pozlu kasıntı amcalardan pek hazzetmem.

Ama ilk yazıdır, diye izin verin. Yıllar boyunca düşe kalka –hatta bazan düşüp de kalkmaya- birkaç şey öğrendim: "Benim doğrum tek doğru değil, başkalarının da doğruları var," bunlardan biri. "Kötü araçla iyi amaca ulaşılmaz; öldürerek yaşam korunmaz, diktatörlükle özgürlüğe varılmaz," bir ikincisi. Ve hepsinin başına yerleştirdiğim en önemlisi: İnsanı insana ulaştıracak, başaşağı duran dünyayı doğrultacak gerçek gücün vicdan olduğu... Vicdansız siyasetin, iktidarın, ideolojilerin (dinî ideolojiler de dahil) insanı insan kılamayacağını, insanın trajedisini hafifletmeye, şu dünyayı biraz daha yaşanır hale getirmeye yaramayacağını öğrendim. Bu yüzden Fare'den vicdan talebini Kedi'nin önüne koydum. Fareden, o minicik paticiğini vicdanına koymasını isterken, sokak kedisinin sınıfsal-toplumsal acısını duyabilmenin, yoksul, yoksun, öteki olduğu için ezilenin aşağılanın uğradığı haksızlığa başkaldırmanın, siyasaldan çok daha derin, çok daha tutarlı ve sağlam olan vicdan ölçütüyle mümkün olabileceğini öğrendim.

Kırk yıl önce biri bana bunları söyleseydi, "İyi, güzel, kulağa hoş geliyor, ama vicdanla mı iktidara gelecek proletarya?" derdim! Şimdi ise, "Devrimi, siyaseti, iktidarı ve insanı, önce vicdanımızla kavrayıp teori ve

pratiğimizi vicdan ölçütüne vursaydık, dünya böyle yenilmezdi," diyorum.

Bu yüzden "Vicdan Yazıları" işte.

Çünkü vicdan, kimilerinin sandığı gibi sulu gözlü, vıcık, ağlaşık bir duygusallık değildir. Vicdanın edilgen bir boyun eğişle ilgisi yoktur. Vicdanın sızladığı yerde öfke isyana, isyan edime dönüşür. Vicdan yarasını sağıltacak tek درمان, vicdanı sızlatan durumu, acıyı, haksızlığı gidermek için elinden geleni yapmaktır. Vicdan, insanın kendisini ötekileri sorguladığından daha sıkı ve sert sorgulayabilmesini, bunu ama'sız, yalansız yapabilmesini sağlayan güçtür. Bırakın kendi suçlarınızı günahlarınızı, işlemediğiniz suçlar için bile, sadece bu suçların işlenmesine engel olamadığınız için özür dileme ihtiyacı vicdanın talebidir; ve hem birey insanın, hem halkların yüreğine su gibi iyi gelir, temizler, arındırır. Vicdan ötekini anlamakla yetinmez; ötekinin duygusunu, inancını, tepkisini, acısını kendi içinde duyar, kendi acısı, kendi tepkisi olarak yaşar. Yendiğiniz ya da yenildiğiniz düşmanın halini, duygusunu, acısını içinizde hissedebiliyorsanız ve onu insan, sadece insan olarak anlayabiliyorsanız, vicdan duygusudur size böyle hissettiren.

Vicdan; bütün mağdurlara ve bütün mağduriyetlere, hiçbir çifte standarda yer vermeden, kendi inançlarımızın, kendi mahallemizin ama'lar çemberine kısılıp kalmadan tek ölçütle, 'o da tıpkı benim gibi insan' ölçütüyle yaklaşabilmemizi sağlayan hesapsız saf bakıştır. Bu yüzden de iktidar olgusuyla, siyasetle, hele de gündelik siyasetle çatışır çoğu zaman. Muktedirlerin en tutarlısının, en temizinin bile vicdanı kabukludur; çünkü iktidarın hep ama'ları vardır ve bu ama'lar vicdanı aşındırır, kabuk bağlatır.

Siz de biraz saflığa, biraz vicdana ihtiyacımız olduğunu düşünmüyor musunuz şu zor günlerde?

* * *

Gerekli bir açıklama:

Gazete yazılarıma 30 yıl sonra yeniden başladığım ilan ediliyor. Şimdi kimi kötü ruhlar, 'Bitpazarına nur mu yağıyor? Bu yaşlı cadı da nereden çıktı yine!' diyecekler, eminim. Benim yaşımdaki kimi sanatçı ablalarımın yaptıkları gibi, özellikle geçmişimi bilmeyen genç okurlara şunu açıklamak isterim: Ben sahneye çıkmaya... Pardon... köşe yazısı yazmaya beş yaşında başlamıştım, on beş yaşında da bıraktım. Yaşımın buna göre hesaplanması ricasıyla...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tercan kurtuldu!

Oya Baydar 21.02.2009

Tercan'ın düşmandan kurtuluşunun yıldönümüyümüş. Televizyonlar verdi. Özel birlikler, askerî-mülki erkân, milli eğitim mensupları ve halkımız: analar babalar, kardeşler, dedeler, nineler...

Küçük bir kız; sevimli, güzel, pembe anoralı. Yerel giysili mi, özel tim kılıklı mı, bir adam eline bir silah tutuşturuyor, silahı "düşman"ın üzerine çevirip nasıl sıkacağını, nasıl öldüreceğini öğretiyor ona. Küçük kız ikircimli, korkuyor, ama bir o kadar da gururlu. Bunca büyüğün önünde düşmanı öldürme görevinin gururunu

taşıyor.

Sonra düşman geliyor; asker üniformalı kişilerce –gerçek asker kişiler mi, yoksa öyle mi giyinmişler bilmiyorum- sürüklenerek getiriliyor. Doksan yıl önceki düşmanın Ruslar ve Ermeni çeteciler olduğu öğretilmiş çocuklara. Ve çocuklar: küçücük kızlar, küçücük oğlanlar ellerine tutuşturulmuş silahları düşmana, yani kendileri gibi çocuklara, insanlara doğrultuyorlar. Yaptıklarının korkunç anlamına varmadan, büyükleri istiyor diye; komutanlar, başkanlar, müdürler, öğretmenler istiyor diye düşmanı –insanı- öldürüyorlar. Analar, babalar, komşu teyzeler, amcalar, öteki çocuklar alkışlıyor.

Tercan kurtuluyor. Öfke, sevinç, gurur, zafer!.. Ve ben, kendilerini büyük sayan, kendilerini vatanperver sayan, kendilerini insan sayan başbüyüklerin masumiyetlerini öldürdüğü Tercanlı çocukların yerde yatan minicik cansız ruhlarına takılıp kalıyorum.

* * *

Öldürülen her çocukta Tanrı bir kez daha ölür. Gazze’de, Irak’ta, Güneydoğu’da, Hiroşima’da, Darfur’da, Halepçe’de, daha binlerce yerde bugün ya da dün öldürülen her çocuk, benim için vicdanın, inananlar içinse Tanrıların inkârıdır. Çünkü; dindar veya dindışı, Allaha inanan ya da ateist, düşünen her insan, bir çocuğun ölü bedenini karşısında şu soruları sormaktan kendini alıkoyamaz: Hayatın anlamı nedir? Nasıl bir ilahi iradedir ki bu, henüz günah işleyecek kadar bile yaşamamış masum çocukların insan eliyle öldürülmesine kayıtsız kalır?

Öldürülen her çocukta, ve de öldürmeye alıştırılan, öldürmeye teşvik edilen, küçücük yüreğine düşman kavramının, kinin, nefretin pası döşenen her çocukta, Tanrı bir kere daha ölür. Tercan’da; üniformalı üniformasız, halktan veya erkândan, baba, amca veya öğretmen, siz bütün teşvikçiler, bilerek bilmeyerek –ah, ne yazık ki çoğunlukla bilmeyerek- kurtuluş kutlaması adı altında yapılan o nefret ayininde, çocukların masumiyetiyle birlikte inandığınız Tanrıyı da öldürdünüz. Dahası, nutuk atarken veya öldürürken pek sevdiğiniz söylediğiniz vatanınıza da kurşun sıktınız. Ama haksızlık etmeyelim; yalnız değilsiniz, ilk nefret törenini sizler düzenlemediniz. Bu defa belki de yaş sınırını biraz aşağı çektiğiniz için televizyonlara haber oldunuz. Ama şu cennet vatanımızın dört bir yanında, masum çocuklarımızın ruhları, bilinçleri, her gün, benzerleriniz tarafından benzer biçimlerde katlediliyor. Gazze’de öldürülen çocuklara ağlayanlar, yanıbaşlarındaki bu cinayetleri görmüyorlar.

Bu ülkede, çok değil iki yıl önce gencecik öğrenciler, kanlarıyla boyadıkları bir bayrak resmini, ülkenin genelkurmay başkanına, “Kalem tutan eller, artık silah tutmalıdır” yazısıyla birlikte gururla sunmuşlardı. Taht gibi bir koltuğa oturmuş başkan, “Siz ne yapıyorsunuz çocuklar! Kanla, silahla ne işiniz var!” demeyi aklından bile geçirmeden, “Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır” diyerek gözyaşları içinde kabul etmişti çocuk kanından bayrağı.

Bu ülkede, ‘bebelerden katil yetiştirmekten’ başka yararı olmayacak kin, nefret, düşmanlık videoları, MGK kararıyla üretilir; vergilerimizle beslediğimiz ordunun parasıyla satın alınıp; çocuklarımız masumiyetlerini bir kez daha yitirsinler, kinle, düşmanlıkla dolsunlar diye Milli Eğitim Bakanlığı’nca okullara gönderildi.

Bu ülkede çocuklarımızın ruhları her gün binlerce defa kurşunlanıyor. Ve sizler Beyler! Sizler vatani kurtardığınızı sanırken sadece bugüne değil geleceğimize de kurşun sıkıyorsunuz.

Biliyorum, aslında kötü değilsiniz, insansınız. En korkuncu da bu zaten; kendinizce doğru yaptığınızı, vatani

milleti koruduğunuzu, Türk-İslam senteziyle donanmış nesiller yetiştirdiğinizi sanıyorsunuz. Biliyorum, böyle öğretildi size, sadece size değil, hepimize... Kimimiz daha şanslı ve belki biraz daha vicdanlı ve cesur olduk, yalanları aşabildik. Bayrakları bayrak yapanın üstlerindeki kan olmadığını; kanlı bayrakların, gönüllü birliğin, sevginin ve kardeşliğin değil, olsa olsa kin ve düşmanlığın bayrağı olduğunu; vatanın ölümler üzerinde yükselmediğini anladık. Bugün; düşmanlıkla, kinle, kanla, pislikle dolu bir çukurda debeleniyorsak, insani değerleri ters yüz eden bu yalanlar yüzündendir.

Tercan doksan yıl önceki düşmanlardan bir kez daha kurtarıldı. Peki ya sizler! Çocuklarımızı yürekleri kin dolu, elleri silahlı katillere çevirenler, bayrakların üstüne kan sıçratanlar! Sizlerden ve bu cinnetten kim kurtaracak vatani ve çocuklarımızı?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Umutsuzluktan umuda

Oya Baydar 28.02.2009

Şu son günlerde, bir pislik çukurunda debelenip durduğumuz duygusuna kendimi öyle kaptırmıştım ki, haftada bir yazı yazmak bile zor gelmeye başlamıştı. Utanmasam, "kusura bakmayın, daha üçüncü yazıda pes ettim, çünkü bezginim, umutsuzum, çünkü artık sözün gücüne bile inanmaz oldum, çünkü doğrularımızla yanlışlarımızla, ömrümüzü daha aydınlık, daha özgür, adil, ve barışçı bir ülkeye –ve dünyaya- adanmış bizler, bugün varılan yeri artık kaldıramıyoruz, en azından ben kaldıramıyorum, söyleyecek sözüm kalmadı," diyecektim. Ve biliyorum ki, sadece okurlara ayıp etmekle kalmayacak, umutsuzluk yayararak daha özgür, adil ve barışçı bir gelecek kurabilme umudunu taşıyan herkese karşı suç işleyecektim. Beni ayıptan ve suçtan Ergenekon davası sürecinin kurtardığını söylersem, şaşırmayın.

Meclis İnsan Hakları Komisyonu'ndan bir heyetin Silivri'de hapisane koşullarını yerinde denetlemeye gittiğini, tutuklu sanıkların sağlık durumlarını, beslenme kalitesini, koşulların ve suların yeterince sıcak, barınma olanaklarının gereğince iyi olup olmadığını inceleyeceklerini gazetelerde okuyunca anılara daldım. Şu veya bu sanığın, avukatın verdiği bir dilekçeyle hemen hastaneye kaldırıldığını duydukça, şu veya bu sanığın sorgularda susma hakkını kullandığını, çok sayıda sanığın dava süresinin uzadığı veya haksız tutuklandığı gerekçesiyle AİHM'e başvurduğunu okudukça; yasal olmayan telefon dinlemelerine, ya da dava sürecindeki sanık hakları ihlallerine karşı en yetkili hukukçulardan, en etkili çevrelerden, muhalefet liderlerinden, medyadan yükselen protestoları izledikçe; geçmişte, sadece askerî darbe dönemlerinde de değil, demokrasiye dönüldüğü sanılan ara dönemlerde de yaşadıklarımız gelip yüreğimin ortasına oturdu.

12 Mart müdahalesinin ardından Yıldırım Bölge kadınlar koğuşunda kalırken –ki haksızlık etmeyeyim, başka tutukevleri ve hapishanelere göre yatılı okul kıvamında sayılırdı- tuvaletin taharet musluğuna taktığımız bir hortumla, kış yaz buz gibi suyla –o da su olduğu zamanlar- nasıl yıkanmaya çalıştığımızı hatırladım. Gözlerim bağlı götürüldüğüm işkencehanede, avukatımı istiyorum deme gafletinde ve saflığımda bulunduğum için cabadan birkaç tokat yerken, "buraya avukat değil Allah bile gelse seni kurtaramaz," diye tekme tokat giriştiklerini, "Lenin'in or...su," diye bağırdıklarını hatırladım. Köşede durmuş seyreden kişi binbaşı rütbeliydi, hatırladım. Çok ağır işkence gördükten sonra kanlar içinde koğuşa getirilip atılan gencecik bir kızın, sadece biz tutukluların değil, kadın gardiyanların da bütün yalvarmalarına karşın nasıl hastaneye götürülmeden orada bırakıldığını ve sonunda sakat kaldığını hatırladım. Manevi işkencenin işkenceden sayılmadığı o dönemlerde

fiziksel işkencesiz sorgu olmadığını, neyle suçlandığımı bilmeden, iddianame falan gelmeden aylarca tutuklu kaldığımı hatırladım. Diyarbakır hapishanesinde olanları, orada işkence gören, bok yedirilen, birbirlerinin örselenmiş bedenlerine bok sürmeye zorlananları, Türkçe bilmeyen yaşlı adamın İstiklâl marşının tamamını ezbere söylemediği için her gün dövüldüğünü, yörenin saygın kişilerinin hapishanenin köpeğinin karşısında selam durmaya zorlandığını, bunları ben yaşamadığım için daha büyük bir vicdan azabı, utanç ve öfkeyle hatırladım. Yoldaşlarını ele vermemek için en ağır işkenceler altında adlarını bile söylemeyi reddeden ve “susma haklarını” ölüm hakkı olarak kullanan onlarca insanı hatırladım. 28 yıldır süren davaları, ancak 20 yılda karara bağlanabilmiş 12 Eylül davalarını hatırladım. Ve tabii, hepimizin telefonlarının, o zamanların ilkel yöntemleriyle nasıl dinlendiğini, nasıl matrak olsun diye, ara ara, “çık be kardeşim aradan,” ya da “bak bunları iyi dinle istifade et,” falan dediğimizi gülümseyerek hatırladım.

Hatırladım ve kurtuldum. İnanılmaz şey ama Ergenekon dava süreci kurtardı beni. Umutsuzluğumu, bezginliğimi yenebilecek bir umut ışığı yaktı. Mehter adımlarıyla da olsa, bak nereden nereye geldik, diye düşündüm. Bu noktaya gelinmesinde, benimki de dahil geçmiş kuşakların hak, hukuk, özgürlük, demokrasi adına verdikleri mücadelenin ve çektikleri acıların ne büyük payı olduğunu kavradım. Hiçbir şeyin boşa gitmediğini anladım.

Sonra içimi yokladım: Demokratik rejime, özgürlüklere, hatta yaşam hakkına karşı ağır suç işlemekle yargılananların, adil yargıdan, sanık haklarından, insan haklarından yararlanmaları ve bu talebin toplumun çeşitli kesimlerinden yükselmesi içime bir burukluk veriyor mu, diye kendimle yüzleştim. Doğrusu ya, bir gölge, minik bir soru vardı içimde. Silkindim, vicdan pusulama baktım, orada şunları okudum: Çifte standart ahlaksız standarttır; kendine yapılmasını istemediğin hiçbir şeyi başkası için isteme...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taraf ve bertaraf

Oya Baydar 07.03.2009

Başka bir yazıya niyetliydim; “Çifte standart adaletsiz, vicdansız, hatta ahlaksız standarttır” cümlesini örneklerle açan, geçen haftakinin devamı bir yazı. Diyecektim ki; sanık haklarını, hukuk kusurlarını, yargı bağımsızlığını Ergenekon davası vesilesiyle hatırlayan, “Bu ülke herkesin korku içinde olduğu faşist bir diktatörlüğe dönüşmüştür, telefon dinlemeleri kişi haklarının ihlalidir, hukuk devletine karşı darbe yapılmak istenmektedir...” diye yüksek perdeden bağırان âlim ve saygın kişilerin, Ergenekoncu zihniyeti değil de gerçekten hak ve hukuku savunduklarına inanabilmem için küçük bir koşulum var.

Ne mi? Çok basit: 28 Şubat öncesinde ve izleyen yıllarda, bütün Türkiye’nin gözlendiği, dinlendiği, görevliler yetmeyip de bu iş için öğretmenlerden, asker eşlerinden ve tabii ki hazırola duran medyadan görev beklendiği dönemlerde, bugün karşı olduğunuzu haykırdığınız hukuk ihlallerinin daniskası yapıldı. Kişi hak ve özgürlüklerine olduğu kadar rejime karşı da açıkça suç işlendi. Hepsi belgeli olan bu suçlardan ve bu suçu işleyenlerden de davacı mısınız? Düpedüz yalana dayalı andıçlarla insanların hayatları tarumar edilirken, bu kadarla kalmayıp Akın Birdal örneğinde de gördüğümüz gibi insanlar “bertaraf” edilmeye çalışılırken ne yaptınız, nasıl tepki verdiniz? Ben, alkış sesinden başka ses duymadım pek.

Haa... Ola ki geç aydınız, insan halidir, olur. Benim de aymazlığa düştüğüm, doğrudan yana değil takımdan

yana taraftar olup suskunluk suçuna iştirak ettiğim zamanlar oldu hayatımda. Taraftarların alkışladığı, ama vicdanımın beni mahkûm ettiği, çifte standarda dayalı kabuller ve suskunluklar. Sonrasında bunların hesabını vermeye, bazen de sessizce telafi etmeye çalıştım. Peki, sizler; Ergenekon zihniyetine şu veya bu nedenle kol kanat gerenler! Hadi bilmiyordunuz, hadi o zamanlar vicdanınız ve hukuk hassasiyetiniz bu kadar gelişmemişti, ama bakın artık Ergenekon sanıklarının hak ve hukuklarının ihlal edilmekte olduğunu yüksek sesle haykırarak kıvama gelmişsiniz; peki şimdi ne diyorsunuz? Hâlâ süren 28 Şubat zihniyetinin taşıyıcılarının, modern-postmodern darbe heveslilerinin, öyle kişi haklarını ihlal falan diye geçiştirilemeyecek vahim suçlarına karşı da aslan kesilecek misiniz? Sembolik olarak, Kenan Evren gibi şu kadar insanın ölümünden, bu kadar kandan, günümüze bile ambargo koyan 12 Eylül faşizan rejiminden sorumlu bir kişinin bunca yıldır baştacı edilip Çankaya’larda, balolarda, resmî kabullerde kahraman gibi ağırılanmasının bir demokrasi ayıbı olduğunu, bu zatın yargılanması gerektiğini söyleyebilecek misiniz? Ama daha da önemlisi, 2000’lerin darbe heveslisi Evren’cikleri için de, “Evet bunların yapmış oldukları da suçtur, bu suçları işlemiş olanlar, kim olurlarsa olsunlar yargılanmalıdır,” diyebilecek misiniz? Ben nasıl Ergenekon sanıklarının bütün yasal haklarının korunmasından, adil yargılamadan yanaysam, bunu sonuna kadar ve inanarak savunuyorsam, sizler de inanmasanız bile, siyaseten doğruluk adına bunları söyleyebilecek misiniz? Ergenekon zihniyetinden yana taraf değil de hukuktan ve demokrasiden yana taraf olduğunuza inanabilmek için minik koşulum bundan ibaret...

* * *

İşte bu hafta böyle bir yazı yazacaktım ki, neden *Taraf* okuru olduklarını kendi ağızlarından okuyup sevindiğimiz ünlü, değerli, saygın kişiler arasından birinin *Taraf* gazetesini okuma gerekçesi ilişti gözüme. “*Taraf okuyorum çünkü: Bertaraf olan bertaraf olur. Ben tarafım*” diyordu.

Tabii ki herkes kendi gerekçesini istediği gibi ifade eder, kimseye karışmak hele de ders vermek haddim değil. Ancak, burada geçen “bertaraf” sözcüğünün anlamını düşününce ürperdim. Bir sözcükten neler çıkarıyorsun, demeyin; şeytan ayrıntılarda olduğu kadar sözcüklerde de gizlidir. Sözün sahibinin kendisinin bile o şeytanı fark etmediğini, kafiye’nin büyüüne kapıldığını, moda deyimle, sözün maksadını aştığını düşünmek istiyorum. Çünkü “bertaraf etmek” kavramı, karşısındakinin fikrini ve/veya cismine yok etmeyi içerir. “Bertaraf olmak” ise farklı tarafta, farklı düşüncede bulunduğu için yok edileceği fikrinin ifadesidir. Cepheleşme ve cepheleştirmenin, yani özünde dayatmacı militarist zihniyetin kavramlarıdır bunlar.

Bir zamanlar, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA-C)’nin dergisinin sloganı olan “Taraf olmayan bertaraf olur” sözü, o örgütün sonuna kadar savaştı, silahlı, cihatçı, radikal hattını yansıtıyordu. Yanlış anlamalara yer bırakmamak için hemen ekleyeyim; bizim kuşağımız sağıyla soluyla uzlaşmaz çelişkiler ve çatışmalar ideolojisinden beslenmiş, kendi doğrusunu mutlak sayan, cepheleşmeye yatkın bir kuşaktır. Bu zihniyet iklimi, sağ da solu da kuşatmıştır. Bu zihniyette esas olan; kendi mutlak doğrusuna ulaşmak için karşı cepheyi, yani ötekinin hem düşüncesini hem de varlığını bertaraf etmektir. Örneğe, İBDA-C’nin yayın organının kapağı, sloganları, içindeki bazı yazılara hâkim olan ana fikir, 1970’lerin kimi silahlı sol örgütlerinkinden hiç farklı değildi.

Taraf okurluğu; neden yana taraf olunduğu hiç açıklanmadan, bertaraf olmamak için diye gerekçelendirilince; cihatçı, çatışmacı bir koku geliyor insanın burnuna.

Neden *Taraf* okuyorsun? diye bana sorulsaydı, “Kendinden başka tarafa tahammül edemeyen, onu yok etmek isteyen anlayışlara karşı, bugüne kadar tabu sayılan konuları cesaretle açık ettiği için, muktedirlerin cepheleştirici siyasetlerini ve yalanlarını sergilemeye çalıştığı için,” derdim.

Neden *Taraf*'ta yazıyorum'un cevabı da buna bağlı zaten.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Darbe kuşaklarına açık mektup

Oya Baydar 14.03.2009

Bu açık mektup aslında kendi kuşağıma; 68'lilere. Ama, darbeler söz konusu olduğunda, aynı zamanda 78'lilere ve daha gençlere de.

Bazılarınızın, yazdıklarımı öfkeleneyeceğini biliyorum. Yine de siz arkadaşlarımı, eski yoldaşlarımı, kendi kuşağımı ve ardından gelen kuşağı, yalansız, riyasız seviyorum ben. Çünkü bizler, Türkiye'nin umut ve masumiyet çağının çocuklarıyız. Gerçekleştirmeyi başaramamış olsak da savaşı, sömürsüz, adil bir dünya ve devrim uğruna yaşamlarını, gençliğini, aşklarını feda etmekten çekinmemiş olanlar. Bir yanda büyük hatalarımız, ölümcül yanlışlarımız, öte yanda özverimiz, devrim inancımız ve umudumuzla, bir başka çağın trajik kaderli insanlarıyız. Bugün ayrı saflarda yer alsak bile, bizi birbirimize bağlayan bir geçmişimiz var. Benzer yanlışlardan, aynı yenilgilerden ve aynı devrimci ütopya, aynı zafer tutkusundan geliyoruz.

27 Mayıs'ta çoğumuz çok gençtik, çocuktuk, ne olduğunu tam anlamamıştık. Ama 12 Mart'ta, 12 Eylül'de, darbe yönetimlerinin işkencehanelerinde, askerî tutukevlerinde, hücrelerinde, sürgün olup sığındığımız yabancı ülkelerde aynı kaderi yaşadık. Yoldaşlarımızı darbecilerin darağaçlarına, kurşunlarına, işkencelerine kurban verdik. Sıkıyönetimleri, müdahaleleri, darbeleri iyi biliriz; ülkeye, halka nelere mal olduklarını da.

Bu açık mektup, siz arkadaşlarıma, eski yoldaşlarıma şu basit soruyu sormak içindir: Nasıl oldu da buralara geldik, nasıl oldu da kimileriniz darbeci zihniyetin destekçisi oldunuz? Nasıl değiştiniz böyle? Karşınızda/ karşımızda; vatana millete zararlı gördüğümüz, ideolojik karşıtlık içinde bulunduğumuz, söylemi ve eylemiyle ters düştüğümüz, iktidardan düşmesini tutkuyla istediğimiz bir siyasal güç odağının varlığı darbeciliği meşrulaştırabilir mi? Bir darbe, bize karşı yapılmışsa kötü, başkalarına karşı yapılmışsa iyi olabilir mi? Arkalarını ordu gücüne ve desteğine dayamış, özgürlükleri sadece kendi ideolojilerinin özgürlüğü, demokrasiyi hemen vazgeçebilecek bir süs, içi boş bir söz sayan bir takım darbe heveslilerine ve onların kullandıkları vurucu çetelere kol kanat germe noktasına nasıl geldiniz? Hangi umutsuzluklar, hangi hayal kırıklıkları, hangi dogmatik dirençler, hangi "mahalle baskıları" getirdi kimilerinizi darbeseverliğe?

Bir televizyon programında, 12 Mart'ın saygın ve mümtaz direnişçisi, bir zamanlar tanışım da olan anayasa profesörünün sözlerini duyunca, "ört ki ölem" dedim kendi kendime. Şu anda darbeye teşebbüs suçuyla yargılanmakta olan sanıkları temize çıkarmak için, "Diyelim ki darbe yapmayı konuşmuş, planlamış olsunlar, bu bir suç değildir," diyordu. Darbe hazırlığının kuvveden fiile çıkması halinde zaten işin bitip darbecilerin iktidar olacağını ve sonrasında yaşanacakları en iyi bilenlerden biriydi oysa. İşte vicdanın karardığı, insanın kendini inkâr ettiği an diye düşündüm.

Sonra, davanın bir başka sanığına destek vermek için birbirinizi kırdığınıza tanık oldum. İnsan, en büyük suçu işlemiş dostunu bile yalnız bırakmaz, ona dostluk elini esirgemez, bunu saygıyla karşılıyorum. Ama sizler orada

basın ve düşünce özgürlüğü adına bulunduğunuzu söylüyordunuz. O arkadaşımızın tutukluluk nedeninin ve dava dosyasındaki yerinin gazeteci olarak yazdığı yazılar falan değil, darbe planlarına bulaşmak olduğunu bilmiyor muydunuz? Neydi sizleri darbe teşebbüsü suçlamasını aklamaya, desteklemeye sürükleyen? Haksız, hukuksuz bir ithama, darbe ithamına maruz kalmış meslektaşınızla dayanışma için orada bulunduğunuzu söyleseydiniz; Hrant Dink her duruşmasında Ergenekon davasının elebaşı sanıkları tarafından adım adım ölüme gönderilirken aklınıza gelmeyen böyle bir toplu destek eylemini, yine de alkışlayabilirdik. Ama orada, “Arkadaşımız darbeci değildir, onun darbeye teşebbüsten tutuklanmasına itirazımız var,” diyemiyordunuz ki. “Düşünce ve basın özgürlüğünü savunmak için buradayız,” diyordunuz. Darbeciliği ne zamandır düşünce özgürlüğü kapsamında bir temel hak saymaya başladınız?

* * *

Türkiye tarihinde ilk kez, bir sivil mahkemede darbe teşebbüsü ve darbeci zihniyet yargılanıyor. İki yıl önce, ülkeyi adım adım darbe ortamına götürmek isteyen bu zihniyet, “Tehlikenin farkında mısınız?” manşetleri atıyordu. Şimdi ben “Umudun farkında mısınız?” arkadaşlar, darbecilik ilk kez suç oluyor, diyorum.

Bu davanın sanıkları, kamu vicdanı ve tarih önünde çoktan mahkûm olsalar da bir şekilde aklanabilir, biraz da sayenizde paçayı kurtarabilirler. Darbeye teşebbüs suçları sabit görülse bile, adalet mekanizması üzerinde yaratılan baskılar ve müdahaleler sonucunda, zaten işin şovuyla yetinen sivil iktidarın askerle uzlaşmasıyla dava düşebilir, beraatla da sonuçlanabilir. Bu ihtimali gözden uzak tutmadığım gibi, güçlü de görüyorum. Ama düşünün ki bir ilk gerçekleşiyor, darbecilik suç sayılıp yargılanıyor. Kaplumbağa veya mehter adımlarıyla ilerleyen sivilleşme ve demokratikleşme sürecimizde bunun nasıl bir adım, nasıl bir eşik atlama olduğunu ve bu davanın, 12 Eylülcülerin, 28 Şubatçıların yargılanmasına da kapı açabileceğini hiç düşündünüz mü? Umudun farkında mısınız?

Darbeler atlatmış, darbelerle örselenmiş, hayatları kararmış, en yakın yoldaşlarını darağaçlarında, işkencehanelerde, sokak köşelerinde kaybetmiş kuşaklara, siyasal kaygılar, ideolojik saplantılarla değil vicdanın diliyle, yüreğimle seslenmek istiyorum. Darbe özlemi ve zihniyeti değişmedi; giderek karikatürleşti, çağıdışı kaldı, o kadar. Peki, nedir bu darbeseverlik? Yoksa darbecilik, diktatörlük ve vesayet; sol geleneğimizin bir parçası mı? Öyle bile olsa, bir çağın, bir dünyanın değiştiği şu son otuz yıl hiçbir şey öğretmedi mi bize, yenilgilerden de mi öğrenmedik?

Hatalarımıza, zaafplarımıza rağmen, devrim umudunun ve özgür bir dünya hayalinin kanatlarına binmiş ‘güneşi zapta çıkan’ bir kuşağın çocukları olan bizler, bu soruyu kendimize soralım, cevabından da korkmayalım. Asıl korkmamız gereken, tarihe darbeseverler olarak geçmektir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Darbeci zihniyet ve sivilleşmek

Oya Baydar 21.03.2009

Şu günlerde Türkiye, darbeci zihniyetle **yüzleşmeye** çalışıyor. “Hesaplaşmaya” diyemiyorum henüz. Bir gün, geçmişteki darbelerle **hesaplaşılacak** kuşkusuz; ama Ergenekon davası sürecinde bazı kesimlerden darbeci zihniyete verilen destek, buna henüz hazır olmadığımızı gösteriyor.

Mustafa Balbay'ın notlarını okurken müdahaleci-darbeci zihniyet üzerine bir kez daha düşündüm. Notlarda adı geçen asker, sivil kişilerin, notların sahibini müfteri veya ajan provokatör durumuna düşürmekten çekinmeyen yalanlamaları; kimilerinin işe kılıf hazırlamak için pazarladığı, "Böyle notlar yok, telefon konuşmaları da yalan, zaten delil de sayılmaz" fetvaları; geçen haftaki yazıya gelen, "Sen de Cumhuriyetin temeline dinamit koyanların değirmenine su taşıyan hainlerden olmuştun, yazık! Dönekler, ulusalcıları, devrimcileri yollarından döndüremez" kıvamındaki tepkiler, unuttuğumu sandığım bir olayı hatırlattı.

Beş yıl kadar önce, bir Doğu kentindeki kültürel etkinliğe davet edilmiştim. Aralarında profesörlerin de olduğu akademisyenlerden, yazarlardan, gazetecilerden oluşan kalabalıkça bir gruptuk. Mihmandarımız, o ilçenin Ulusal Radyo temsilcisi olmakla övünen, tipik taşra muhabiri, heyecanlı, konuşkan, iyi niyetli, biraz da safcana bir gençti. Bize tahsis edilmiş bir otobüsle, çevrenin gezilecek görülecek yerlerine götürülüyorduk. İkisi Ankara'dan, biri İzmir'den gelmiş üç genç profesörü hatırlıyorum. Sohbetlerimiz sırasında, "Biz sizin yazılarınızla büyüdük, aynı hareket içinde yer aldık," türünden okşayıcı sözler de söyleyen soldan gelmiş, dost insanlar... Bir ara, elden ele dolaşan *Cumhuriyet* gazetesinin bir haberi yüksek sesle konuşulurken, otobüsün önünde oturmakta olan mihmandarımız ayağa kalktı, bizlere döndü, heyecanlı bir sesle, daha çok profesörlere hitaben, "Hocam yahu! Bu Genelkurmay Başkanı olacak adam da erkek mi! Bir darbe bile yapamadı. Ne olacak, hâlâ yerinde bırakacak mısınız?" diye bağırdı. Dedim ya, saf bir çocuktu, ama bağlı olduğu çizginin/örgütün dışındakileri, vatan haini olmasa bile en azından gafil kişi sayan "inanmış bir devrimci"ydi.

Ben, bu delikanlıdan çok, doğrudan kendilerine hitap edilen profesörlerin cevabına kilitlenmiştim. "O da olacak," dedi biri, "acilcilik yapma, bekle, her şeyin bir zamanı, bir kıvamı var."

Biraz bekledim, baktım kimseden başka ses gelmiyor, deplasmanda oynadığının da farkında olarak, alçak sesle "Darbe iyi bir şey değildir," dedim. "Siz gençsiniz, belki acılarını yaşamadınız, ama hele de bu bölgede darbelerin nelere mal olduğunu insanlar çok iyi bilir. Hocalarımız da yaşadılar darbeleri, onlar da bilirler; aman darbe istemeyelim," gibisinden bir şeyler geveledim. Genç mihmandarımızın ses tonu, bana sesleniş tarzı anında değişti, siz'den sen'e geçti: "Biz de seni bir şey sanmıştık; solcu, devrimci falan bilirdik, meğer sen de onlardanmışsın..." dedi fütursuzca. Bu sözlere de kimsenin sesi çıkmadı, itiraz eden olmadı, duymamış gibi yapıldı. Açıkçası ben de öyle yaptım...

Balbay'ın notları, çeşitli yerlerde, çeşitli çevrelerde yaşadığım, duyduğum bu türden küçük anekdotları hatırlattı bana. Darbeciliğin sadece bir fiil olarak değil, bir zihniyet olarak nasıl yayıldığını, nasıl sol ve devrimci soslara bulanıp kafaların karıştırıldığını, bu zihniyeti taşıyanların çoğunun özledikleri darbenin amaçları hakkında bile cehalet içinde olduklarını; darbeci zihniyetin günümüzü nasıl zehirleyip geleceğimize nasıl ipotek koyduğunu bir kez daha düşündüm.

Ve düşündüm ki, darbelerle yüzleşmeye, darbecilikle hesaplaşmaya çalışırken unutmamamız gereken nokta: bu toplumda darbeci zihniyetin sadece askerle, orduyla, ulusalcı-Kemalist devlet bürokrasiyle, büyük burjuvaziyle sınırlı olmadığı, çok daha geniş kesimleri kapsadığı...

Mesela geçmişte, tümü değil ama bazı kesimleriyle Marksist solun da, sosyalist toplumun filizleneceği alanı hazırlayacağı umuduyla, devrim adına, darbelere hayırhah baktığını inkâr etmeyelim. Öte yandan, Süleyman Demirel'den 27 Mayıs darbesinde asılan Menderes ve arkadaşlarının o zamanki avukatı Hüsamettin Cindoruk'a kadar sağ çizginin ve sağ geleneğin pek çok duayeninin, sağın ünlü şanlı siyaset adamlarının darbecilerle ve darbeci zihniyetle mükemmel uyumlarını da hiç gözardı etmeyelim.

Bugün darbecilik yargılanıyor, iyi bir başlangıç, ama yetersiz. Darbeci zihniyetin köklerine inip temeldeki hastalığı teşhis edemez ve tedavi yollarını bulamazsak, bu zihniyet şu veya bu şekilde varlığını koruyacak. Dün trajedi olarak sahnelenen darbe oyunu, dünyanın ve Türkiye'nin bugünkü koşullarında, kaba bir güldürü (bir fars) olarak tekrarlanacak.

Türkiye'nin gelişmesini, kabuklarını çatlatıp dünyalılışmasını, bütün halkların eşit yurttaşlar olarak özgür yaşadıkları, adaletli ve barışçı bir toplum olmasını engelleyen bu zihniyetin köklerinde, sağıyla, soluyla, Doğucusu Batıcısıyla, laikiyle İslamcısıyla, aydınımızın, siyasetçimizin, gençlerimizin **sivilleşmemesinin** yattığını düşünüyorum. Sivilleşmek sadece askerden bağımsızlık değildir. Önce Merkez'i, sonra kendi mahallesini, kendi örgütünü, kendi tarikatını, kendi cemaatini, kendi partisini, kendi inanç ve ideolojisini sorgulayamayan sivilleşemez.

Hepimiz bir güce, bir ideolojiye, bir cemaate "asker yazılmaya" yatkınız, kurtulunması gereken genetik kod bu bence. En acısı da topuk vurup selam durmanın devrimcilik adına yapılması.

Sivilleşmemenin genetik kodları bir başka yazının konusu olsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuklara kıymayın efendiler

Oya Baydar 28.03.2009

Dört fotoğraf: Çocuk kıyımı fotoğrafları. Keşke sadece dört olsaydı, oysa daha yüzlercesini, binlercesini bulmak mümkün. Hayır; Darfur'dan, Gazze'den, Diyarbakır'ın, Hakkari'nin, Batman'ın, Van'ın çocuklarından söz etmiyorum. Bunlar, daha da acı bir kıyımın fotoğrafları. Çünkü bu kıyımı, "Çocuklara kıymayın efendiler," diyenler dahil, hepimiz yapıyoruz; tek tek değilse bile toplumca hepimiz suçluyuz.

Beni en derinden yaralayandan başlamalıyım. Diyarbakır'da Nevruz kutlamalarından bir kare fotoğraf: Küçük bir erkek çocuk; dört yaşında mı desem beş yaşında mı? Kesinlikle yedi, sekiz göstermiyor. Gerilla giysileri giydirilmiş, eline de kocaman bir silah verilmiş.

Bir başka fotoğraf: Beş, altı yaşlarında kız çocukları. Ellerinde pankartlar; başörtüsüne koşulsuz sınırsız özgürlük istiyorlar. Belki de aynı eylemden bir başka fotoğraf hatırlıyorum: -Annesinin kucağında, bebek sayılacak yaşta bir kız çocuğu; tesettürlü ve elinde taşıdığı yazıda, "Örtünme özgürlüğüme karışmayın" yazılı.

Bir değil, onlarca, yüzlerce fotoğraf hatırlıyorum: Ulusal bayram günlerinde, kurtuluş günlerinde, özellikle de şehit cenazelerinde çekilmiş, asker üniformalı, elleri silahlı, bilmedikleri bir güce selam duran küçük, çok küçük çocuklar; "Türk" çocukları.

Son günlerden bir başka fotoğraf: Bir parti mitingi için giydirilip kuşatılmış altı, yedi yaşlarında bir kız çocuğu;

yine aynı partinin mitinginde genel başkanın kucağına verilen, alnı kızıl bantlı bebek; bandın üzerinde üç hilal.

Geçmiş günlerden, ölüm oruçlarında yaşamlarını yitiren gencecik insanların cenazelerinden, hepimizin hatırladığı fotoğraflar: Alınları kızıl bantlı, örgüt armalı dört, beş yaşlarında küçücük çocuklar...

Bir zamanlar bir banka reklamı vardı: "Yok aslında birbirimizden farkımız, ama biz Osmanlı Bankasıyız" diye. Bu fotoğraflar bana o reklamı hatırlatıyor. Sağcısıyla solcusuyla, Kürdüyle Türküyle, laiki İslamcısıyla; çocuklarımızı, bebelerimizi kendi amaçlarımız doğrultusunda kullanmakta yok aslında birbirimizden farkımız. O minicik çocuklar neyi alkışladıklarının, neyi protesto ettiklerinin, taşıdıkları pankartlarda yazılı özgürlüğün ne özgürlüğü olduğunun, kime selam durduklarının, ellerine tutuşturulmuş silahları kime doğrulttuklarının bilincinde değiller. Peki, o silahları çocukların ellerine tutuşturanlar, onları böyle kukla gibi militarist kılıklara sokup ortada dolaştıranlar; henüz okuyamadıkları, okuyabilseler dahi ne olduğunu anlayamadıkları pankartları ellerine verenler, onlar çocuklarına, ülkelerine, hatta kendi ideolojilerine kast ettiklerinin farkındalar mı?

Aklıma bir şehit annesinin şu sözleri geliyor: "Bu yaşımda bir oğul daha doğuracağım, vatani uğruna ölsün diye..." Zavallı acılı anne, hiçbir annenin söyleyemeyeceği sözü söylüyor, doğmamış oğlunu öldürüyor. Bu nasıl bir cinnettir, diye düşünürken, "Üç oğlum vardı, biri öldü, ölüsünü göremedim, ikisi daha ölse gam yemem" diyen Kürt annenin sözleri geliyor aklıma; aynı cinnetin öteki yüzü...

Özellikle barışı, özgürlükleri savunduklarını söyleyenlere seslenmek istiyorum: "Her Türk asker, her Kürt gerilla doğar" anlayışı dillerden, yüreklerden silinmeden barış olmaz. Özgürlük nedir, daha bunu bile anlayamayacak yaştaki çocuklara şu veya bu özgürlüğü savunan yazılar taşıtarak da özgürlük olmaz. Çocuklarımızı daha doğarken, ya da bebekken, hiçbir yere, hiçbir ideolojiye asker yazmayalım. Çocuklarımıza kıymayalım efendiler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devletin zirvesi esas duruşta

Oya Baydar 04.04.2009

Bir oğul yitirmek ne demektir? Oğlunu yitiren analar bilir. Eşini yitirmek ne demektir, nasıl sonsuz bir boşluktur arda kalan? Ya babayı yitirmek? "Sizin hiç babanız öldü mü, benim bir kere öldü, kör oldum" dizeleri anlatır o acıyı. Muhsin Yazıcıoğlu'nun ve beraberindekilerin ölümü bir kere daha bu acıları hatırlattı bana. Bütün yakınlarının acılarını içimde duydum, ölüm karşısında çaresiz kalan insanın acısını yüreğimle paylaştım. Partililerin taşıdıkları "Üşüyoruz Başkan" yazan dövizlerle üşüdüm. Hiç kimse üşümesin, kimse kazalara kurban gitmesin, hiçbir canlı acı çekmesin diye çaresiz dilekler diledim.

Ardından yakılan ağıtlar, partililerin, sevenlerinin bağlılık ifadeleri, isyanları; televizyonlardaki, gazetelerdeki övgüler, göklere çıkarmalar... Hepsi, paylaşsam da anlaşılabilir tepkilerdi.

Sonra cenaze törenini izledim ve hatırladım. Hatırlamaz olaydım da, ötekinin acısını içinde duymanın arındıran saflığını kaybetmeseydim; hatırlamaz olaydım da, unuttuklarımın yükü böyle taş gibi oturmasaydı vicdanıma. Ama hatırladım...

Cenaze töreninde ordu-devlet, derin devlet, sığ devlet, derin muhalefet, sığ muhalefet, hükümet erkânı;

Genelkurmay Başkanı'ndan Cumhurbaşkanı'na, Meclis Başkanı'ndan Başbakan'a, Demirel'den Erbakan'a, Çiller'den Rahşan Ecevit'e, devletin, siyasetin gelmiş geçmiş zirvesi saf tutmuştu. Gladio da oradaydı, en kodaman Susurlukçular, Mehmet Ağar'dan Korkut Eken'e oradaydılar. Ve tabii maşaları, tetikçileri de. Devletin aile fotoğrafının eksikleri de vardı. Denктаş örneğin ve bir de tutuklu olduklarından mazeretleri yüzünden gelememiş Ergenekoncular ve de Ogün Samastlar, Yasin Hayaller... Hepsi, tek vücut, tek yürek oradaydılar. Yoksa bunların hepsi tarikat ehli Nakşibendî de ondan mı toplanmışlar böyle aşkla şevkle diye düşündüm bir an, sonra baktım, hayır, ortak paydaları bu değil. Peki o zaman, "zirve"yi Yazıcıoğlu'nun cenazesinde böyle görülmemiş şekilde biraraya getiren nedir, diye sordum kendi kendime.

Meclis Başkanı Köksal Toptan'ın şu sözlerini okumasaydım, cevabımı kendime saklayacak, bu satırları da yazmayacaktım: "Bundan sonra hepimize düşen, Yazıcıoğlu'nun gittiği yolda, savunduğu ilkeler etrafında, milletimizin birliği, beraberliği ve huzuru için mücadele vermektir. Ne büyük insandı ki kazasında, vefatında milletimizi birleştirdi, bütün siyasi düşünceleri birleştirdi" diyordu Toptan.

Vicdanım isyan etti. "Bölük dur, Meclis Başkanı sen de dur!" diye haykırdım o zaman. Evet, sizler, Yazıcıoğlu'nun "ilkeleri" etrafında milleti birleşmeye çağırınlar, orada durun! 1980 öncesini hatırlayamayacak yaşta değilsiniz hiçbiriniz. Muhsin Yazıcıoğlu Türkiye'nin en korkunç cinayetlerinin işlendiği, sağ-sol çatışması adı ve görünümü altında en kanlı katliamların gerçekleştirildiği ve adım adım 12 Eylül darbesinin hazırlandığı yılların, akan kanda en büyük suç payına sahip Ülkü Ocakları'nın Başkanı'dır. Abdullah Çatlı'nın en yakın dava arkadaşı, 1978-1979'un kanlı Ülkücü eylemlerinin yönetim ve emir merkezinin en üstündedir. Susurluk'ta ölen "Büyük Reis" Abdullah Çatlı'nın cenazesinde, Drej Ali ile birlikte mezara çiçek koyarken "O bir Kılıçtı (Gladio)" diye Çatlı'nın kendisi ve ideolojisi için en önemli vasfının altını çizerek katillere övgü düzendir. Hadi diyelim ki bu bir ülküdaşa vefa duygusudur, biraz daha geriye gidelim o zaman. Belki sizler unuttunuz efendiler, ama biz canımızı zor kurtardığımız ve en yakın arkadaşlarımızın, kardeşlerimizin bizim kadar şanslı olmayıp hayatlarını kaybettikleri o günleri unutmadık. Yüzlercesi değil binlercesi arasından sadece birkaç kanlı olay: 16 Mart 1978 İstanbul Üniversitesi katliamı, 10 Ağustos Balgat katliamı ve en korkuncu: 9 Ekim 1978, Ankara Bahçelievler'de 7 TİP'li gencin öldürülmesi...

Bu katliamın baş aktörlerinden, sonraki yıllarda Mehmet Ağar'ın koruyup kolladığı, hapishanelerden kaçırttığı, kaçakken nikâh şahitliğini yaptığı baş adamlarından Haluk Kırcı'nın kendi ifadesinden birkaç satır: *"Hepsini yere yatırdık. Ne yapacağımıza karar vermek için Abdullah'a (Çatlı) birini gönderdik. Eter ve pamuk vermiş, hepsini tek tek bayıltıp öldürelim, demiş. Dışarı çıkıp Abdullah'la konuştum. Evde öldürmek zor olacak, ikişer ikişer götürüp öldürelim, dedim. İki kişiyi büyük reisin arabasına bindirip Eskişehir yoluna götürdük.....böyle zor olacağını anlayınca Abdullah, 'tek tek boğalım bunları' dedi, bir tanesini zorla boğdum..... Diğer dördünü bu şekilde öldürmek zor olacaktı... Sedirin üzerinde bulunan dört kişiye yakın mesafeden ateş ederek mermileri boşalttım, sonra silahı götürüp Abdullah'a verdim...."*

O sırada Büyük Reis Çatlı, Ülkü Ocakları İkinci Başkanı; Genel Başkan ise, kankası Muhsin Yazıcıoğlu.

Sonra 12 Eylül. Ülkü Ocakları davasında ve çeşitli davalarda Yazıcıoğlu baş sanık, ama ceza almadan kurtulanlardan biri. Hapishanede düşünmüş, vicdanına danışmış, o yılların cinnetinin ve kanının muhasebesini yapıp yanlış görmüş, nedamet getirmiş midir? Belki de öyledir. Ama sonraki siyasi hayatında bunu alenen yaptığını duymadık. Yeniden parti kuran, parti başkanı olan bir siyasi figür, üstüne sıçramış kanı milletin gözünün önünde yıkamazsa, nedametın anlamı yoktur. Çatlılara övgüler düzmeyi sürdüren de, Susurluk hükümlüsü Korkut Eken tahliye olurken karşılama törenini omuzlayan da onun kadrolarıdır. Dahası; son yılların, Türklük ve islamlık motifleriyle işlenen Rahip Santoro cinayeti, Hrant Dink cinayeti ve benzerlerinde kullanılan

tetikçilerle örgütsel bağlarını reddetse de, fotoğraflar ve veriler bu yarım ağız reddi inandırıcı kılamamıştır. Kürt, meselesinde, Ermeni meselesinde kendisinin ve örgütünün tavrı apaçık ortadadır.

Cenazeyi izleyip, hepimizi onun yolunda birliğe çağıranları işitince, orada saf tutanların ortak paydasını kavradım: Yazıcıoğlu onların "devlet"ten anladıklarının tümünü temsil ediyordu. Hani şu "kurşun yiyenin de kurşun sıkanın da şerefli" sayıldığı devletin ve statükonun çıkarları için kanın ve cinayetin mubah olduğu zihniyet. Ordu ile AKP'nin, 28 Şubat'ı gerçekleştirenlerle 28 Şubat mağdurlarının, tümünün birleşip yekpare bütün oldukları o devletin bekası (aslında siz kendi çıkarlarının bekası diye okuyun) noktası...

Unuttuk sanmıştınız belki, milleti onun yolunda birliğe çağırırken. Biz iyi insanlarız, belki de unutmuştuk gerçekten. İyi ki orada, öyle devlet devlet saf tutup hatırlattınız.

Yazıcıoğlu için bir anıt mezardan da söz ediyordu Meclis Başkanı. Evet, bir anıt mezar gerek başkentin kalbine, ama Yazıcıoğlu için değil; faşist katliamlarda öldürülen gençler için, Madımak'ta diri diri yakılanlar için, 1980'lere doğru katledilen 5 bin insan ve 1980'den sonra faili meçhul, faili belli cinayetlerde ölen onbinler için, kazılan çukurlarda kemikleri bulunan kurbanlar için bir anıt mezar yükseltmeliyiz. Asla kanı kanla yağmayalım, ama kanın bir bedelinin olduğunu, hiç değilse bir nedamet gerektirdiğini bir daha unutmayalım diye.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suç bizim günah bizim

Oya Baydar 11.04.2009

Bir zamanların, "Suç senin, günah senin" diye başlayan popüler şarkısını, geçenlerde bir televizyon programını izlerken hatırladım. Ekranda, bu türden programların artık ne söyleyeceklerini ezberlediğimiz gedikli uleması değil, gençler vardı. Geç bir saatti, ama gençleri görünce umutlandım; gençliğin isyankârlığını, kalıpları, putları yıkan ataklığını yansıtan bir şeyler, yeni fikirler, yeni sözler duyacağımı umut ettim.

Programı hazırlayanlar farklı ideolojik kanat ve örgütlerden gençleri toplamışlardı stüdyoya. Hani bizim zamanımızın sloganıyla; yüz çiçek açsın, yüz fikir gelişsin, diye. Azı kız, çoğu erkek, yanılmıyorsam on dört gençti. Biraz geç açtığım için, Obama'nın Türkiye ziyaretinin değerlendirmesine odaklanmış programa katılanların tümünü baştan dinleyemedim; eksikim yanılsım, haksızlığım varsa bu yüzdendir; affola... Ama dinleyebildiğim, seyredebildiğim kadarı, hevesimi umudumu kursağımda bırakmaya, derin derin ve kara kara düşündürmeye yetti.

Karamsarlığımıza yenilip toptancı bir bakışla haksızlık etmemeliyim; Lambda'dan gelen genç, Ermeni gencimiz, Genç Siviller'in temsilcisi, bir de örtülü örtüsüz genç kızlar; üsluplarıyla, geniş bakışları, ayrımcılığa karşı özgürlükçü fikirleriyle fark yaratıyorlardı. En önemlisi de bugünün dünyasını anlamaya çalışıyorlardı. Arada kaçırmış olduğum, izleyemediğim benzer genç katılımcılar olabilir; ama beni kara kara düşündüren, ulusalcı Kemalist "sol"un çeşitli gençlik örgütlerinden gelen gençlerin, sosyalist solun gençlik temsilcisi konumundaki gencin, milliyetçi mukaddesatçı gencin, Alperen Ocakları temsilcisi gencin fikirlerinin özünün ve söylemlerinin, inanılmaz biçimde birbirinin kopyası olmasıydı. Aynı katı, içi boş, slogancı söylem, kendi fetişleştirilmiş kavram ve değerlerinin mutlaklığına inanmış, farklı olanı düşman ilan eden, diyaloga kapalı tutum; söyleneni kavramaya çalışmak, üzerinde düşünüp kendi fikrini üretmek yerine, olguları şablonlara uydurmaktaki

benzerlikleri; bilgi ve derinleşme eksikliği, kavram kargaşası... Beni asıl acıtan: sağ, solu, milliyetçisi, Türk-İslam sentezcisi, ulusalcısı, kendisini sol ve de sosyalist sayanıyla, yaşları yirmilerdeki bu gençlerin kırk yıl öncesinin sloganlarını, bakışlarını, düşünce kırıntılarını, kırk yıl öncesinin söylem ve eylem modellerini, dünyanın bu son kırk yılda nasıl değiştiğini hiç düşünmeden aynen tekrarlamalarıydı.

Sosyalist bir partinin gençlik örgütünden gelen temsilcinin, Obama ve ABD'ye karşı mücadelede "Kommer'in arabasının yakıldığı ve 6. Filo mürettebatının Dolmabahçe'den denize atıldığı" günlerin ruhuna ve anlayışına duyulan özlemi dile getirmesi bunun en açık ifadelerinden biriydi. Obama'nın Türkiye'ye gelmesi öncesinde ve sırasında, ulusalcı veya sosyalist soldaki gençlik örgütleriyle koyu İslamcı, milliyetçi-mukaddesatçı gençlik örgütlerinin protesto modellerinin benzerliği de dikkat çekiciydi zaten: Obama'nın fotoğrafları ayaklar altında çiğneniyor, ABD bayrakları yakılıyor, "katil Obama" diye bağırılıyordu.

Çift kutuplu dünyadan ABD'nin mutlak hegemonya dönemine geçilirken emperyalizmin nasıl, nereye doğru evrildiğini; sömürü biçimlerinin, evet daha da ağırlaşarak ve sinsileşerek, ama nasıl değiştiğini; başdöndürücü teknolojik devrimin kapitalizmi nasıl etkilediğini ve bunun emekçi sınıflara nasıl yansıdığını; günümüzde "devrim" in ne anlama geldiğini, bunun gibi yüzlerce can alıcı soruyu hiç sormuyorlardı. Kendilerine solcu veya ulusalcı diyenler kırk, kırk beş yıl önce bizler neler söylüyorsak onları söylüyorlardı. Milliyetçi mukaddesatçı söylem ise, kırk yıldan da daha eskilerdeydi. Seksen yıl öncesinin Türklük ve Müslümanlık söyleminin cafcı ama kof sloganlarını tekrarlıyordu.

Bu gençleri dinlerken, yıllar öncesine gittim, nostaljik bir hüznle televizyon ekranına öylece bakakaldım. Ama nostalji, yani geçmişe özlem yaşlılara özgü bir ruh halidir sevgili gençler. Başdöndürücü hızla değişen bir dünyada ve onun parçası olan Türkiye gibi bir ülkede kırk yıl, elli yıl önce doğru olanın, ileri olanın, devrimci olanın bugün de devrimci ve doğru olabileceğini, hele de kendilerini solda sananların kitabı yazmaz.

Televizyonu kaparken hüznle düşündüm: Hepsi pırıl pırıl güzelim gençlerdi. Onların genç kafalarını iğdiş eden, gençliğin gerçekten devrimci, yaratıcı isyan duygularını çarpıtıp resmî devlet ideolojisinin ya da sağın veya solun kendi resmî ideolojilerinin askerleri haline getiren, genç kafaları dumura uğratan biraz da bizlerdik; bizim kuşaklardı. Partilerinde, örgütlerinde, tekkelerinde, cemaatlerinde, gençleri kendi nostaljilerine tutsak eden, sorgulamayı ihanet ya da kâfirlik sayan "devimci abiler" in ya da "milliyetçi muhafazakâr şeyhler" in; sorgulayan, özgür düşünceli bireylerden korkan irili ufaklı bütün muktedirlerin günahlarının izlerini taşıyorlardı kafalarında.

Genelleştirmek kötüdür, çoğunlukla yanıltıcıdır, biliyorum. Ama izlediğim o TV programı bana, yarının barışçı, özgür Türkiye'sinin, bugün marjinal sayılıp ötekileştirilen, ayrımcılığa uğratılan, mağdur edilen, böyle olduğu için düzeni derinlemesine sorgulayan ve isyan eden gençlerin hele de kadınların eliyle kurulacağını düşündürdü. Bence bizler, onların üzerindeki baskıları kaldıralım, yollarına kendi nostaljimizin ve hatalarımızın taşlarını döşemeyelim, yeter.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

.....Kurbağa çıktım

Oya Baydar 18.04.2009

1 Mayıs öncesinde emekten, işçiden, sömürüden söz edecektim; sahip çıkmaya, sesini duyurmaya çalıştığımız mağduriyetler arasında, son dönemlerde gerilere itilen emeğin mağduriyetine değinecektim. Ama burası Türkiye: Bir dalga gelir, konunuzu, yazınızı, geliştirdiğiniz fikirleri siler süpürür, sizi bambaşka bir sahile atar.

Sana ne; dalgalara diren, bildiğini istediğini yaz, diyebilirsiniz. Ama yazarın çizerin, yazdığı kadar yazmadıklarından, sustuklarından da sorumlu olduğuna inanırım ben. Evet; Ergenekon davasının onikinci dalgasından ve eş zamanlı DTP baskınlarından söz edeceğim.

Baştan söyleyim; sembol adı Profesör Türkân Saylan olan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne yapılan baskının hukuka, adalete, vicdana aykırı olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden, siyasal ve ideolojik olarak çok uzağında durduğum ÇYDD'nin yanında, sindirme çabalarına ve haksızlığa karşı saf tutuyorum. Öte yandan, kimler tarafından kışkırtıldığı, hangi çomakların ne yolla sokulduğu kuşkulu bu talihsiz adımla; baştan beri önemine inandığım, arkasında durduğum, bu ülkeye konmuş vesayet ve darbe ambargosuna karşı umut olarak gördüğüm Ergenekon davasının bulandırıldığını, sulandırıldığını, inandırıcılığının zedelendiğini hissediyorum. PKK'ya karşıymış kisvesi altında, kapatılma davası zaten Anayasa Mahkemesi'nde süren DTP'ye yönelik eş zamanlı yaygın operasyonun da Ergenekon'a müdahale etmeye çalışan aynı güçlerin eseri olduğuna inanıyorum.

Bu türden olaylardan sonra, olağan şüphelilerle yetinmeyip bir de kime yaradı sorusunun gerekli olduğunu, altmış yıllık acı deneyimler pahasına öğrenmiş biriyim. Ergenekon'un onikinci dalgasının ÇYDD'ye, Baba Beni Okula Gönder kampanyasına kadar uzatılmasını ve bu işin züccaciye dükkânına girmiş fil hoyratlığıyla yapılmasını kimler ister diye soruyorum önce:

1- Ergenekon davasının gitmesi gereken yerlere kadar gitmesini engellemekte çıkarı olanlar; Ergenekon davasının yıpratılması, sulandırılması için ellerinden geleni ardlarına koymayan, toplumda bu dava konusunda zaten var olan kafa bulanıklığını daha da yaygınlaştırmak isteyenler; darbeci zihniyetin dayanaklarını güçlendirmeye çalışanlar...

2- Atatürkçü-laik-ulusalcı ideolojiyi eğitim alanında yaygınlaştırmayı amaçlayan ÇYDD ve benzeri kuruluşların bir süre için de olsa çalışamaz hale getirilmesinden, haklarında kuşku yaratılmasından fayda uman tarikatçı-cemaatçi "rakip ideoloji"; eğitim, yetiştirme, barındırma kurumları sadece Türkiye'ye değil uzak coğrafyalara da yayılan misyon sahibi cemaat-tarikat örgütlenmeleri...

3- DTP'nin bölgede seçim sonuçlarına da yansıyan etkinliğini sandıkta kıramayınca tıpkı darbeciler gibi güç kullanarak kırmaya çalışan, –AKP içindeki etkin bir kanat başta olmak üzere- çeşitli siyasal odaklar; onlarla aynı hedefte birleşen, Kürt hareketinin sivilleşip meşru siyasal zemine oturmasını engellemek isteyenler...

Bu kadar farklı, hatta birbirine düşman bunca gücün, bunca odağın son operasyonda nasıl birbirlerine değdikleri, çıkarlarının nasıl birleştiği gerçekten ibret verici. DTP ve Kürt hareketini sindirmeye, dağıtmaya, meşru zeminden çıkarmaya ve dolayısıyla hareket içindeki şiddet yanlılarını teşvike yönelik operasyonlarda parmağı ve yararı olan çok farklı siyasal-ideolojik çizgilerdeki mihrakların, "ortak düşman" DTP'yi yok etme amacıyla buluşmaları hiç de rastlantı değil.

Bazılarının, ezberleri bozulduğu için kekelemeye başladıkları nokta tam da burası: Sivilleşmeyi ve özgürleşmeyi sadece askerden bağımsızlaşma; demokrasiyi sadece kendi ideolojinizi dayatmanın ve siyasal varlığını sürdürübilmenin garantisi sayarsanız; darbeciliğe, sizin takım ötekine darbe yaptığı sürece destek olur, darbe

size karşı yapılırsa feryat ederseniz, kısaca hak, hukuk, özgürlükler ve demokrasi konusunda çifte standarda, hatta çifte vicdan terazisine sahip olursanız, şaşkınlığınızı ve kekelemeyi sürdürürsünüz.

Taraf olmayı "herkes için demokrasi, herkes için hak ve adaletten yana taraf olmak" değil; ordudan, devletten, darbeden, bir siyasal partiden, hareketten, cemaatten, tarikattan yana taraf olmak diye anlayanlar kusuruma bakmasınlar: Hani o bilenen deyimdeki gibi, belki de sizden sanıp bağrınıza bastınız, ama kurbağa çıktım! Çifte standardı, kendine demokratlığı, hukuksuzluğu, adaletsizliği görünce, can sıkıcı şekilde vraklamaktan kendini alamayan bir kurbağa...

Örnek vermek gerekirse...

Çuvaldızı başkalarına batırırken iğneyi kendimize batırmazsak olmaz. Haftada bir köşesini işgal ettiğim *Taraf* gazetesinin, Ergenekon'un onikinci dalgasının hemen ardından şimşir harflerle attığı "Postallı Hocalar Gözaltında" manşetini uygun bulanların, örneğin *Cumhuriyet* veya benzeri bir yayında, farklı bir çevreyi hedef alan bir operasyonda "Takkeli Yobazlar Gözaltında" manşetini gördüklerinde ne düşüneceklerini, kendime sormadan edemiyorum. *Vakit* gazetesinin her türlü etiği çiğneyen haber başlıklarını çuvaldızlarken iğneyi kendimize de batıralım.

Can sıkıcı kurbağa, *Taraf* çevresinde oluşmaya başlayan güveni ve okur ağını bir anda gerileten bu türden bakış ve tutumların, Ergenekoncularla darbecileri güçlendirmekten başka işe yaramadığını "vraklamaktan" kendini alamadı işte.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vicdanınızın Kürt çocuğuyla imtihanı

Oya Baydar 25.04.2009

Hakkari'de 23 Nisan'da bir çocuk başından dipçikle vuruldu. Bu satırlar yazılırken belki de on dört yıllık acılı yaşamı sona eriyor. Ey Filistin'deki çocuklar için haklı gözyaşları dökenler, zulmü lanetleyenler; başta siz Emine Erdoğan! O çocuğun başucunda, acılı ailesinin yanında da ağlayacak mısınız? Ey Hükümet, ey Başbakan! Çocuğa dipçikle vuran özel harekâtçıyı görevden almakla yetinmeyip, başındakilere de işten el çektirebilecek misiniz? Çünkü bu zulüm ve sindirme harekâtına izin ve cesaret verenler onlar. Ve Diyarbakır'da, 23 Nisan törenlerine katılmadı diye Belediye Başkanı'nın adının yazıldığı plakayı tekmeleyen Komutan! Taş attı diye on yıllara mahkûm edilen, dipçikle vurulup öldürülen çocukların yaşadığı bu bölgede, siz bir belediye başkanı olarak o törenlere katılmayı halkınıza ihanet olarak görmez miydiniz?

İşte vicdanlarınızın ateşle değil, Kürt çocuklarıyla imtihanı. Hadi görelim bakalım...

Çöplüğün Generali

Korkmayın, telaşlanmayın, bu general bildiğiniz generallerden değil; bu sadece bir roman başlığı. Bir varmış bir yokmuş zamanlarda; tarlalarına topraklarına silahlar, bombalar, kurşunlar ekilmiş ve de bu ekim cesetlerle

gübrelenmiş bir ülkenin, günün birinde nasıl patladığının ve haritalardan nasıl silindiğinin hikâyesi. 3 M (üç maymun) virüsü ile toplumsal hafıza kaybına uğratılmış ülke halkından olayı bilen ve hatırlayan tek kişi, çöplüğün generali lakaplı sağır ve dilsiz bir çöp çocuğu...

Haftada bir oturduğum bu köşeden, sonbaharda yayınlanacak kendi romanımın reklamını yapmamı mazur görün. Çünkü, son günlerin gelişmelerini izlerken birden paniğe kapıldım; romanın yazdığım her bölümünün neredeyse aynen gerçekleşmesi, inanın beni ürküttü. Ama asıl telaşım, kırk yılda bir ilham gelip de 12'den vurduğum böylesine heyecanlı bir konunun –tek acar romancı ben değilim ya!- bir başkasının da aklına gelip elimde patlaması. Neme gerek! Ben önlemimi alayım da... Ne hakkın var sana ayrılmış bir köşeyi kendi romanının duyurusu için kullanmaya, diye soracak olanlar haklı, ama benim de bir özrüm var: *Tarafa* yazmaya başladığımdan beri kendi mahallemden gelen, dokundurmadan uyarıya, uyarıdan kınamaya, "hiç beklemezdik"ten sövgüye uzanan tepkilere muhatap olurken, burada yazmanın bana da bir yararı olsun bari.

Evet, Çöplüğün Generali sadece bir roman; ama ne yazık ve ne korkunç ki yaşadıklarımız roman değil, gerçeğin ta kendisi. Bu ülkenin toprakları koskoca bir cephanelik ve özellikle Kürtlerin yaşadığı Güneydoğu, faili meçhul ceset kuyularıyla dolu. Abartmıyorum; bulunan silahlar, bulunan kemikler sadece bulunması istenenler. Yaşamakta olduğumuz adı konmamış soğuk içsavaşın taraflarının ne kadar işlerine geliyorsa, ne zaman ne kadar cephaneye ve ölüye ihtiyaçları varsa o kadar...

İtalya'da Gladio çözülmeye çalışılırken, yüzlerce benzer kazı yapılmış ve yüzlerce yerde böyle mühimmat gömüleri bulunmuştu. Bu türden örgütlerin ülkeye dağılmış elemanlarının ve sadece onların bildiği yerlerde, – tüm NATO ülkelerinde ve Türkiye'de- "o gün" gelince, komünist kalkışmaya karşı kullanılmak üzere böyle depoların, gömülerin bulunduğunu artık bilmeyen yok. Türkiye'deki tek fark, komünizm tehlikesi kalkınca aynı yapının bu defa yeni düşmanlara karşı kullanılmak üzere korunmasından ibaret. Lafı gevelemeyelim, "ay vallahi inanmıyorum" demeyelim, patlamaya hazır bombalar ve cesetler üzerinde oturduğumuzun bilincine varalım.

İşin vardıgı noktada; bu bombaları, silahları, cesetleri gömenler kimler, hangi güçler, hangi merkezler? Ergenekon ya da mergenekon denilen yapı mı, asker mi, sivil mi, yoksa ikisi beraber mi, ya da babamın oğlu mu? Benim için hiç önemi yok. Poyrazköy'deki kazıların neden şimdi, ÇYDD'ye düzenlenen operasyonun hemen ardından yapıldığı, kimin kime salvoya geçtiği, karşı atağın ne zaman nasıl geleceği, zamanlaması falan da patlamanın yaklaştığı şu dönemde inanın önem taşıyor. Önemli olan tek şey, birilerinin bunları birilerine karşı kullanmak üzere yüzlerce, belki de binlerce noktaya sakladığı; ve o birilerinin, o merkezin/merkezlerin kimler olduğunun ve bu mühimmatı ne zaman kimlere karşı kullanmayı amaçladıklarının en kısa zamanda ortaya çıkarılabilmesi.

Yıllardır sürdürülen psikolojik harekâtın sonucu olarak böylesine cepheleştirilmiş bu toplum, hepimizi toptan yok edecek patlamaya beş kala hiç değilse şu noktada birleşebilme basiretini göstermeli: Artık savcılıktan avukatlıktan vazgeçip, patladığında savcıyı da avukatı da birlikte berhava edecek bir yapı ve zihniyete karşı, tek ağızdan "Topraklarımızın altını cephanelik haline getirenleri bulun!" diye haykırabilmeli.

Ergenekon davasının topallayarak, çomaklanarak, karartılarak yürüyen sürecinin daha başından –laik, Kemalist, ulusalcı, dinci, mukaddesatçı, Alevi, Türk, Kürt, sol, sosyalist, liberal, daha hangi kesimler aklınıza geliyorsa- aramızdaki farklılıkları ve hesaplaşmaları bir yana bırakıp, estek köstek demeden hep birlikte davanın arkasında durabilseydik, bu dava belki de daha sağlıklı yürür ve Türkiye kendisine gerekli olan bağırsak temizlenmesinde en azından bir adım atmış olurdu. Kim yaptırıyor, kime yarayacak, benim tarafıma dokunacak mı sorularından önce, o çok basit "Kim, neden, kimlere karşı yapıyor" sorusunu bir ağızdan sorabilseydik, bugün farklı ve daha

umutlu bir yerde olabilecektik.

Saatli bombanın patlamasına az zaman kaldı. Gelin, o basit soruyu, cin fikirlere, ağdalı komplo teorilerine, kendi mahallelerimizin yüreğimize, vicdanımıza, aklımıza ambargo koymasına izin vermeden birlikte soralım: Kim, hangi amaçla gömdü bu bombaları, silahları, cesetleri buralara? Cepheleşmeyi pekiştirecek, derinleştirecek gösteriler, mitingler, beyanlar yerine, sadece bu soru etrafında tek cephe olalım. Topluca çıkalım meydanlara; ülkemizi ölüm tarlalarına çevirenler her kim olurlarsa olsunlar, her neye hizmet ediyorlarsa etsinler mutlaka bulunsun, açıklansın, etkisiz hale getirilsin diye haykıralım. Tek sloganımız bu olsun. O zaman görün neler değişecek bu ülkede.

Çok sevdiğim; diline, duygusuna hayran olduğum genç bir yazar arkadaşım, geçen hafta kendi köşesinden, "Oya abla, biz şimdi nereye gidelim?" diye, durduğum yeri beğenmediğini ima ederek biraz sitemkâr soruyordu bana. Sevgili Ece, sen de bana bu soruyu soruyorsan eğer, bizleri bu hale itmişlerse, cepheye karşı cephe gösterisi olarak düzenlenen ve düzenlenecek mitinglere, yürüyüşlere, şu veya bu kişinin huzuruna falan değil, bu soruyu birlikte soracağımız ve cevabını almak için kol kola, yürek yüreğe çalışacağımız bir başka birlikteliğe gidelim. Bunu başarabilirsek, kod adı Ergenekon olanların, reislerinin, azmettiricilerinin, asker-sivil uzantılarının aslında bir avuç olduklarını da göreceğiz. Onları güçlü kılan, şu veya bu cepheye asker yazılıp ortak tehlikeyi fark edemeyen ve ortak soruyu unutan bizlerin aymazlığıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

1 Mayıs'ın düşündürdükleri

Oya Baydar 02.05.2009

Bir zamanlar iki yüz, üç yüz bin işçinin, emekçinin, aydının, sosyalistin doldurduğu bir meydan, 31 yıl sonra, geleneği sahiplenilen DİSK ve KESK'in öncülüğünde birkaç bin kişiyle teslim alındı. O unutulmaz 1 Mayıs marşı, pes perdeden de olsa yeniden yükseldi. 1977 kanlı 1 Mayıs'ını yaşamış, yine de yılgınlığa kapılmadan 1978'de 1 Mayıs'ı daha da görkemli kutlamış olanlar, eski günleri hatırladılar. Türkülerimizde işçinin, emeğin, devrimin, sosyalizmin olduğu; "İşçiden işçiden yana esiyor yel" dizesinin sadece türkülerde kalmadığı yıllara gittiler.

1980'den sonra rüzgâr döndü; yeller işçiye, emekçiye, sola karşı eser oldu. 80'lerin sonlarında sosyalist sistemin çöküşüyle azgınlaşan ve tarihin sonunu ilan edenler "Başka bir dünya mümkün" diye haykırırlara dil çıkartıyorlardı. İşçi sınıfından, emekten, sömürden, emperyalizmden söz etmenin modası geçmişti artık. Dünyayı açıklamaya çalışırken bu kavramları kullanmakta ısrar edenlere bıyık altından gülüp "Sen hâlâ o çayırda mı otluyorsun" makamından dokundurmalar yapılıyor, böyleleri dinozor ilan ediliyordu.

Dün, 1 Mayıs münasebetiyle küçük bir yüzleşme yaptım kendimle: işçi sınıfı, emek, sömür, devrim sözcükleri kalemimden çıkmayalı uzun zaman olmuş. İşçi sınıfı yok oldu, emek sömürsü sona erdi de ondan mı? Bilinen biçimleri yanında yepyeni biçimleriyle derinleşen yoksulluk ve yoksunluk silindi mi ülkemizden? Globalleşen dünyada sömür mekanizmaları değişse de özü değişmeyen emperyalizm sönümlenip bitti mi? Tabii ki hayır. Peki o zaman, neden unutulmasa da arka plana itildi bu konular, neden artık işçiden emekten yana esmiyor

yel?

Bu köşeye ayrılan beş bin vuruşta enine boyuna tartışmak mümkün olamayacağı için, kafama takılan birkaç noktayı paylaşmakla yetineyim.

Bencileyin sosyalist soldan gelenler 1960-1970'lerin dünyasında ve Türkiye'sinde, temel çelişki, baş çelişki gibi kavramlarla pek haşır neşir olurduk. Bizler için toplumdaki en önemli çelişki emek-sermaye çelişkisiydi. Bu çelişki sosyalist devrimle çözülecek ve kadın sorunundan etnik sorunlara, halklar sorununa, çevre sorunundan barışa kadar bütün çelişkilerin (sorunların) çözümü ardından peş peşe gelecekti. Bunun, toplumunun karmaşıklığını çok basite indirgeyen tekçi ve yetersiz bir yaklaşım olduğunu, yenilgiler pahasına, yaşayarak gördük. Çelişkilerin bir yumak olduğunu, ancak tümü birbiri içinde çözülebilirse daha iyi bir dünyaya ulaşılabilceğini anlayabilmemiz için, ezberlenmiş kalıplardan, Marksizmi dondurup nas haline getirmekten, slogancı yaklaşımlardan kurtulmamız gerekti. Henüz bunu tam yapabildiğimizi de söyleyemem. Bunu gerçekleştiremeyen bir sol ise, tutuculuğa, kof slogancılığa, 1920'lere saplanarak "sol" kimliğini yitirdi. Sadece adı sol kaldı.

Öte yandan, dünyada ve Türkiye'de kimlik mücadeleleri ve siyasetlerinin ağırlık kazandığı bir dönemde, bu defa, etnik ve dinsel kimliklerle geleneksel baskıcı devlet arasındaki çatışma baş çelişkiymişçesine öne çıktı. Bir yandan da ordu ve geleneksel bürokrasinin toplumu cendereye sokan iktidarına, özgürlüklere ipotek koyan vesayetine karşı gelişen tepkiler, devlet ve demokrasi çelişkisinin ifadesi olarak gündeme geldi. Dünyada ve Türkiye'de 1990'lar sonrasında esen neo-liberal fırtına, bir zamanlar gündemimizde olmayan, tümünü baş çelişkinin çözümüne bağladığımız çelişkileri öne çıkarırken, bu defa da emek-sermaye çelişkisinin yok hükmünde sayılmasına yol açtı.

Bizler, 80 öncesinin solcuları, sosyalistleri, emek-sermaye çelişkisini teke indirgeyip mutlaklaştırmıştık, 1980 darbesinden sonra yetişen kuşakların önemli bölümü ise özgürlükleri ve demokrasiyi kimlik siyasetleri ve vesayetçilikle mücadele olarak kavradılar, kendilerini başka bir indirgemecilikle sınırladılar. Soldan ürktüler, emeği unuttular veya ertelediler. Herkes için adalet ve eşitlik talebini yükseltirken, Kürtler için, azınlıklar için, dinlerini özgürce yaşamak isteyenler için hararetle savundukları hakları işçi sınıfı için, emek sömürsüne karşı savunmakta, bunun kavgasını vermekte eksikli kaldılar. Liberal (yani özgürlükçü) olmayı çoğu zaman ekonomik liberalizmin sınırları içinde kavradılar. Soldan korktular, solun ve emeğin devrimci-dönüştürücü ruhunu küçümsediler.

Bir bakıma hakları da vardı. Çünkü kendilerine sol sıfatını yakıştıranların yaygın bir bölümü, solun 1970'lerdeki hastalıklarından, vesayetçiliğe boyun eğişten, kof slogancılığından, dünyanın ve Türkiye'nin yaşadığı değişimi kavramamaktaki inadından sıyrılamamıştı. Sol; CHP ile, darbecilikle, ulusalcılık adı altında izolasyonist ve saldırgan milliyetçilikle, kimi zaman da Stalinizmle, veya daha dün 1 Mayıs'ta gördüğümüz, sapanla taş atan, camı çerçeveyi indiren, kızıl maskeler takıp etrafa saldıran, "devrimciliği" kırıp dökmek sanan öfkeli umutsuz grupçukların eylemleriyle özdeşleşmişti onların gözünde.

1 Mayıs 2009'da bunları düşündüm. Toplumumuzdaki mağduriyetlerin ve çelişkilerin tümünü birden kavrayan ve bu mağduriyetler arasında sıralama farkı gözetmeyen; işçiyi, emekçiyi, yoksulluğu, sömürüyü unutmayan, fırsat eşitliği, adalet ve özgürlüğü sadece kendisi için değil herkes için talep eden; etnik ve dinsel kimliklerin bireysel ve siyasal taleplerinin arkasında duran; vesayet ve darbeciliğe ama'sız, fakat'sız karşı olan bir halk alternatifinin gereği bir kez daha dank etti kafama. Bir de, ilk bakışta farklı yerlerde duruyorlar gibi görünseler

de, aslında bu ilkeler etrafında toplanabilecek geniş kesimler olduğunu düşündüm. 1 Mayıs beni çok mu iyimser yaptı acaba?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Pavyondaki kadın”ın vedaı

Oya Baydar 09.05.2009

Teşbihte hata olmaz, dense de teşbihte sık sık hata olur; bunlar çoğunlukla bilerek yapılan, en azından bilinçaltının yansıması olan hatalardır. *Taraf*’ın Genel Yayın Yönetmeni Ahmet Altan’ın, “övündüğü yazar kadrosu”ndan söz ederken “sıkı sosyalistler” olarak nitelediği Roni Margulies ve Oya Baydar’da, “liberallerin” arasına “düşmekten” dolayı “Türkân Şoray filmlerini andıran ‘pavyondaki namuslu kadın’ huzursuzluklarının tezahür ettiği” saptaması, işte bu türden teşbihlere, ya da şakalara, ya da üslup hoşluklarına iyi bir örnek. (bkz. *Taraf*, 7 Mayıs)

Öncelikle, *Taraf*’ta yazmam için kimsenin beni davet etmediğini, kapıyı kendim zorladığımı söylemeliyim; yani Genel Yayın Yönetmeni’nin tabiriyle bu “pavyon”a “düşmemde” kendimden başka kimsenin günahı yok. *Taraf*’ın vesayete, militarizme, darbeciliğe karşı verdiği, bedel ödemeyi göze almış mücadeleyi benimsediğim için “dayanışma” amacıyla yazmak istedim. Otuz yıl aradan sonra yeniden yazmaya başlamamın tek nedeni, Türkiye’ye gerekli ve yararlı bu çorbada tuzumun bulunması isteğiydi. İçine sürüklendiğimiz cepheleşme ve cinnet ortamında, bu hale gelmemizin baş nedeni saydığım darbeci, vesayetçi, militarist, izolasyonist, ayrımcı zihniyete ve bu zihniyetin taşıyıcı güçlerine karşı, kendilerini liberal sayanlarla birlikte yürüyebileceğim bir yol olduğunu düşünmüştüm.

“Vicdan Yazıları”, kendi çapımda küçük taşlar döşeyerek bu yolu kolaylaştırmayı amaçlıyordu. Sandıktan ibaret olmayan tam demokrasiyi kazanmak için geniş bir birliktelik oluşturabileceğimizi, bu aşamada ikincil olan sorunlara ve ayrılıklara vurgu yapmadan ve yol boyu birbirimizi de değiştirip dönüştürerek, aramızdaki farklılıkları yumuşatarak epeyce ileri gidebileceğimizi sanıyordum. Bizi çifte standartlardan koruyacak, günübirlik siyasetin sivri köşeli karıştıklardan uzaklaştıracak, ehveni şer’e razı olmaktan kurtaracak, eril ve militarist iktidar dili yerine barış ve uzlaşma dilini hep birlikte öğrenmemizi sağlayacak bir süreç hayal ediyordum.

İflah olmaz bir saflığım vardır benim, yürekten gelen sözün gücüne inanırım; *Taraf*’ta yazmam da bunun bir parçası. Yazılarımda iki kez, iki-üç sözcükle kendi mahallemedekilerin bunu yadırgadıklarını ima ettim; sanırım Sayın Ahmet Altan “pavyondaki namuslu kadın” benzetmesini bu yüzden yaptı. Hemen söyleyim, bu imalar da mahalleleri yaklaştırmak, mahalleler arası iyi komşulukların mümkün hatta zorunlu olduğunu anlatabilmek içindi.

Taraf’ta yazma maceram boyunca –ki pek uzun değil-, pavyonda çalıştığım izlenimine hiç kapılmadım; kaldı ki, insan her yerde kendi iç tutarlılığını ve “namusunu” koruyarak çalışabilir. Altan’ın bence çok talihsiz “pavyonda çalışan namuslu kadın” teşbihinden buram buram yükselen erkek iktidar dilinin de içimi ürperttiğini itiraf etmeliyim.

Altan’ın yazısında kullandığı “sıkı” sosyalist nitelemesinden ne kastettiğini anlayamadım. 1917’ye takılmış

nostaljik beton kafalardan söz etmek istiyorsa, bir yayın yönetmeni olarak yazarlarının yazılarını okuyup okumadığı sorusu takılıyor kafama. Bir gazeteyi, hele *Taraf* gibi bir gazeteyi yönetmenin ne belalı iş olduğunu bilirim; işlerinin yoğunluğundan olmalı, demek ki dikkatinden kaçmış: Yazdığım bütün yazılarda, 1917 veya 1923'te takılıp kalmanın yanlışlığını, bunun Marksizmi de çağrı da anlamamak olduğunu, proletarya diktatörlüğünün de diktatörlükler arasından bir diktatörlük türü olarak reddedilmesi gerektiğini, Marksizmi bir nas (dogma) olarak değil toplumu değişimle açıklayan bir yöntem olarak kavramanın gereğini, karmaşık toplumsal gerçekliği emek-sermaye çelişkisine indirgemenin yanlışlığını ifade eden düşünceler Vicdan Yazıları'nda ifadesini buldu. Tabii bir gazete köşesinin elverdiği ölçüde.

Solculuk tartışmalarına gelince... Bunu; Marksizmi kitapların arka kapaklarından ya da ikincil aktarımlardan değil temel kaynakları okuyarak, özümseyerek ve evet, eleştirerek öğrenmiş olanlarla; bu da yetmez, Marksizme son kırk yılda –hatta Frankfurt Ekolü'nden bu yana alırsak son atmış yılda- içerden getirilen eleştirileri de bilenlerle yapmakta gerçekten büyük yarar var. Liberal dostlarımız da bu tartışmalarda dışardan söyleyecek söze sahiptirler kuşkusuz, tartışmalara katkı getirmeleri yararlı olur.

Giderayak toparlarsam, “pavyondaki namuslu kadın”, *Taraf*'ta “çalıştığından” hiç pişman değil. Vicdanın bir sözü vardı söyleyecek, sanırım yetersiz de kalsa bir ölçüde söyleyebildi. Mesela çelişkiler yumağında emek-sermaye çelişkisinin unutulmaması gerektiğini vurgularken; toplumu ve bireyi cendereye sokan, özgürlükleri kısıtlayan vesayetin sadece geleneksel darbeci asker-bürokrat iktidarından ibaret olmadığını, bireyin ve toplumun gerçek bağımsızlaşma ve özgürlüğünün aşiret, cemaat, tarikat, töre gibi her türlü vesayetten bağımsızlaşarak sadece kendi ahlak ve vicdanına karşı sorumlu olmak olduğunu yazarken; çifte standartlara karşı çıkalım diye yırtınırken hep namuslu ve kendisiyle tutarlı kalmaya çalıştı. Peki neden ayrılıyor “pavyon”dan?

Siyasal anlamda itiş kakışların ortasında yetişmiş; birbirini lafla dövmeyi, polemikçiliği marifet saymış; uzlaşmayı değil çatışmayı, barışın dilini değil eril iktidar dilini devrimcilik bellemiş bir kuşağın süttten çıkmış ak kaşık sayılmayacak bir üyesi olarak, bu üsluplardan artık yoruldu da ondan.

İşlevine hâlâ inandığım için *Taraf* okuru olarak kalacağım. Türkiye'de merkez veya sağ liberal bir çizginin oluşmasını gerçekten önemişiyorum. Ancak, sol ve Kemalizm ne kadar yaşlılık hastalıklarından muzdaripse, liberallerin de bir o kadar çocukluk hastalıkları yaşamakta olduklarını düşünüyorum. 21. yüzyılda, liberallerin dili de tıpkı özgürlükçü sosyalizmin dili gibi değişmeye, eril iktidar dilinden kopup uzlaşmanın, buluşmanın dili olmaya muhtaç.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Bal bal demekle ağız tatlanmaz'

Oya Baydar 27.02.2013

Yazının başlığını BDP Eşbaşkanı Demirtaş'ın grup konuşmasından ödünç aldım. Bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin Kürt meselesinde kendi meşrebince barış ve çözüm istediği, iyimserliğe ve umuda göz kırptığı şu

günlerde, pişmiş aşı soğuk su katmakla eleştirilmeyi göze alarak, endişeli modern değilsem de endişeli barışçı veya endişeli demokrat ruh hâlimi paylaşmak istiyorum.

Otuz yıllık kirlî ve sonuçsuz bir savaşın ardından bugün varılan noktada, Türk Devleti, siyasi iktidar yani AK Parti hükümeti, ekonomik ve siyasi güç odakları, geniş halk kitleleri artık böyle gidemeyeceğini; savaşı, çatışmayı, gerginliği bitirecek bir çözüm gerektiğini kavradı. Kürt halkı, silahlı silahsız Kürt hareketi, Kürt siyaset odakları da öyle. Sürgit devam etse de yeneni yenileni olamayacak, toplumsal dokuyu çözen, insanı ezen, çürüten, artık acı, ölüm, umutsuzluktan başka getirisi kalmamış bir kısır döngüydü savaş. Günümüzün çok karmaşık ve belirsiz dünya ve Ortadoğu koşullarında sürdürülmesi büsbütün güçleşmişti. Kısaca; varılan noktada bir adım ileri atabilmek ve çözümsüzlük çemberinden sıyrılabilmek için taraflar barışa mecburdu.

Daha dün kadar Kürt hareketinin bütün kesimlerine, özellikle de BDP'ye karşı hakarete varan aşağılayıcı sözlerden kaçınmayan, Öcalan için **"Ben olsam asardım"** diyerek idam sopası sallayan, BDP milletvekillerinden **"bunlar"** ya da **"dini Zerdüş olanlar"** diye söz eden Başbakan'ın üslubunu yumuşatması da; Kürt hareketinin ve halkının (en azından şimdilik) tartışmasız lideri Öcalan'ın daha önceki kimi talepten vazgeçmesi de çözümsüzlüğün kavranmasının sonucuydu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hakları taviz sayarsanız...

Oya Baydar 06.03.2013

Bugünün işi değil; ne zaman barışçı çözüm yolunda adım atılması gündeme gelse, siyaset sahnesinden **"taviz veriliyor"** avâzesi yükselir. Hak ve özgürlüklerin, demokrasinin gereklerinin, evrensel insan haklarından doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinin **"cennet vatanımız"**daki adı tavizdir. İyi bir şeylere niyetlenmeyegörün; muhalefet iktidara **"taviz veriyorsun"** diye saldırır; iktidar, taviz vermediğini ispat için ya geri adım atar ya da taviz verdiği iddia edilen tarafa en sert şekilde yüklenerek tavizsizliğini ispata çalışır.

Hatırlayalım: Avrupa Birliği'ne aday üyelik sürecinde, Türkiye'den, demokrasiyi geliştirecek, hak ve özgürlükleri genişletecek, militarizmi geriletecek, sivilleşmeyi sağlayacak açılımlar talep edildiğinde, başta ordu olmak üzere AB karşıtı ulusalcı- vesayetçi güçler ortalığı taviz çıgıllıklarıyla inletiyorlardı. Onlara göre, Avrupa standartlarında sivil bir demokrasinin tesisi, militarizmin ve darbeciliğin geriletilmesi Avrupa'ya (hatta emperyalizme) ülkenin bağımsızlığından verilmiş tavizlerdi; dolayısıyla da vatana ihanetti. Şimdi de, 30 yıldır bunca cana, bunca kana, acıya, yıkıma mâl olan savaşın sona erdirilmesi ve Kürt sorununa çözüm için Kürt halkının haklarının eşit yurttaşlık temelinde tanınması için atılması beklenen adımlar, aynı çevrelerce taviz sayılıyor.

"Taviz" yerine "hak" demeyi denesek

İçinde bulunduğumuz bu son derece kritik ve kırılgan süreçte CHP, MHP, irili ufaklı, sağlı sollu milliyetçi çevreler, yani istemezükçü blok bir yanda; Başbakan Erdoğan ve iktidar partisi sözcüleri öte yanda, taviz verilip verilmediği atışması içindeler.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Çözümde birlikte yürüyebilmek için

Oya Baydar 13.03.2013

Bu yaşa geldim; kurtulamadığım, kurtulmak da istemediğim saf bir yanım var. Kaşarlanmış ince siyasi hesaplara, rakibi ezmek için geliştirilen taktiklere pek aklım ermez. Farklı yerlerden, farklı yollardan gelseler de, aynı bağın üzümünü yemek isteyenlerin, aynı hedefe yönelenlerin, yolda birbirlerine çelme takmalarını da anlayamam. Hep böyle miydim? Tabii ki hayır. Yıllar boyunca, çelme yiyerek ve çelme takarak yürüyüp de sonunda herkesin yolda kaldığını görmenin getirdiği bir nokta belki. Bir de belki, hayatın acımasız eğitiminden geçerek törpülenip, doğrunun tekeline sahip olmadığımı öğrenmek...

Bu giriş paragrafına neden mi ihtiyaç hissettim? Günlerdir; heyecanla, umutla, aman bir yol kazası olmasın diye yüreğimiz ağzımızda izlediğimiz, bazen coşkulu bir iyimserliğe kapılıp bazen endişelendiğimiz barış sürecini konuşup tartışırken, beklenmedik bir noktada ayrılmaya başladığımızı evet, barış konusunda bile bunu başardığımızı (!) fark ettim de ondan. *Taraf*'ta yayımlanan ilk yazının hemen ertesi günü, "dakka bir, gol bir", gazetenin iki değerli yazarının hışmına neden uğradığımı, neredeyse "Ergenekoncu" saflara neden itildiğimi, saftirik yanımın etkisiyle gerçekten de anlayamamıştım. **Endişeli** bir iyimserlik içinde olduğumu yazmama takılmış olmalıydılar. Eh yani! Bunca yıldır bu işlerin içinde veya izleyicisi ol da yoğurdu üfleme!..

İlerleyen günlerde, sürece destek vermeye çalışanların toplantılarında, ya da medyadaki tartışmalarda, sezdiğim ama tam çözemediğim ayrışmanın gazetelerdeki birkaç yazıyla sınırlı kalmadığını, derinleşmekte olduğunu doğrudan ya da katılanların aktarımlarıyla izledim. Ve bu kirli, kanlı savaşın sona ermesini isteyen barışçıların daha işin başında hangi noktada ayrıştıklarını galiba anladım. Tartışmalar, "**çözümün ama'sız, fakat'sız, koşulsuz**" desteklenip desteklenmemesinde düğümleniyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon yaşıyor, savaşıyor

Oya Baydar 20.03.2013

Gücü olanın güçsüze sopa sallamasından öteden beri nefret ederim. İlkokulda öğretmen bütün sınıfı sıraya dizip de elindeki sopayla hepimizi sıra dayağından geçirmeye başladığında, sopayı kavrayıp kıldığımı hatırlarım. İster asker, ister sivil olsun, güce güvenip zulmedenlerle hiç işim olmaz. Darbelere, vesayete, vesayetçilere karşıtlığım siyasal olmaktan öte, neredeyse içgüdüselidir. *Taraf*'ta yazmaya da darbeciliğe karşı mücadele çorbasında tuzum bulunsun diye başlamıştım.

Darbe davalarının açıldığı günlerde; 12 Mart'ı, 12 Eylül'ü yaşamış ve acısını çekmiş eski yol arkadaşlarının bir bölümünün, darbecilerin doğal müttefikleriyle aynı saflarda yer almalarını hayretle, ibretle izledim. "**Darbe Kuşaklarına Açık Mektup**" yazısında: "**Bir darbe bize karşı yapılmışsa kötü, siyasi hasmımıza karşı yapılmışsa iyi olabilir mi? (...) darbe heveslilerine ve kullandıkları vurucu çetelere kol kanat germe noktasına nasıl gelebildiniz? Nasıl darbesever olabildiniz?**" deyince kıyamet koptu. Savunduğum; ama'sız, fakat'sız darbe karşıtlığıydı. Bunları, son iki gündür gündeme düşen Ergenekon davası nedeniyle yazıyorum:

Türkiye'nin demokratlaşması ve devletin temizlenmesi için umut kapısı olan bu dava, daha sona ermeden kaybedilmiştir.

Darbe hazırlıkları apaçıktı

2003 Nevruzuydu. Olaysız geçiyor diye sevinmeye kalmadı, Mersin'de bayrak provokasyonu oldu. Zehir hafiye kılıkları içindeki birtakım adamlar bazı çocukların eline PKK bayrakları (!) verdiler. Ortalık birbirine girdi. Bayrak mitinglerinin habercisi bayrak çılgınlığı dalga dalga yayıldı. Peş peşe cinayetler işlenirken özellikle Ermeniler hedef alındı. **AGOS gazetesi** yazarlarına, **Hrant Dink'e** açılan davaların görüldüğü mahkemelerin salonlarında ve kapılarında bugün Ergenekon'dan yargılanan **Veli Küçük, Kemal Kerişsiz** ve benzerleri saldırgan gösteriler düzenlerken, kimisi gazeteci, yazar, kimisi ressam, sanatçı adı ünü duyulmuş ulusalcı kişiler de ellerinde nefret söylemi taşıyan pankartlarla poz veriyor, yargılananları tartaklayıp yuhalama yarışına giriyorlardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratikleşerek helâlleşeceğiz

Oya Baydar 27.03.2013

"Biz çok bedel ödedik..... helâl olsun"

Diyarbakır'da yüzbinlerin doldurduğu o meydanda yankılanan "**Zaman, helâlleşme zamanıdır**" sözleri, gözlerimde buğu, yanaklarımda tuzlu, ıslak, ılık bir çizgi olurken, barış dilinin o dili konuşanı da dinleyeni de dönüştüren gücüne bir kez daha iman ettim. 30 yıldır süren savaşın en ağır bedelini kaniyla, canıyla, evlatlarıyla ödemiş Kürt halkının sesi "**helâl olsun**" diyebiliyorsa, burada sadece siyasi hesaplarla değil yürekle, vicdanla, insanla kavranması gereken bir şey var.

Öcalan'ın Nevruz seslenişinin özü, silahların bırakılması ve barış çağrısının anahtarı bu sözlerdi bence.

Ancak demokratikleşerek helâlleşebiliriz

Her çatışmada, her savaşta iki taraf vardır. İki tarafın acıları, kayıpları, şehitleri, birikmiş öç duyguları, düşmanlıkları, kısaca ruh hâlleri vardır. **Helâlleşmek: acıları, kayıpları karşılıklı bağışlamaktır**; siyasi aklın ve çözümün yüreklere ulaşması, orada yankı bulmasıdır. Bu ise, hakların teslim edilmesiyle, mağduriyetin giderilmesiyle olur. Sözleri, meydanlardaki nutuklardan toplumun bağrına taşıyabilmek, bunca yılın açtığı derin yaraları sağaltabilmek için **ilaç da, sihir de demokratikleşmedir**. Silahlar sustuğunda, gerilla sınır dışına çekildiğinde helâlleşmeye doğru çok önemli bir adım atılmış olacaktır ama helâlleşme, yani kalıcı barış henüz ufuktadır. Çünkü gerçek barış ancak ve ancak Kürtlerin haklarının tanınması ve teminat altına alınmasıyla mümkündür.

Kürtler için hak olan, iyi olan Türkler için de, bu topraklarda yaşayan herkes için de iyidir, herkese lazımdır. Hakları taviz sayanlarla demokrasiyi kendi dar siyasal çıkarlarıyla sınırlayanlar, ancak demokratikleşmeyle ilerleyebilecek barış sürecinin kaybedenleri olacaklardır.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Ser'den değil 'o dil'den vazgeçin

Oya Baydar 03.04.2013

"Çözüm için serimden (başımдан, kellemden) **vazgeçmeye hazırım"** diyor **Başbakan**. Hamasî söylemleri seviyor; hakkını teslim etmek gerek, iyi de beceriyor. Bu söylem buyrukçu, üsttenci, ben'ci muktedir üslubuyla pekişince, farklı bir dil gerektiren barış ve çözüm süreci yara alıyor.

Barış süreci yara almasın diye herkesten sözüne, üslubuna, eylemine, kaşına gözüne dikkat etmesini istiyoruz. Değil kaygıya, eleştiriye; **tedbirli iyimserliğe** bile tahammülümüz yok. Ve Başbakan Erdoğan, geçtiğimiz günlerde *CNN Türk*'te, nutku tutulmuş, paralize olmuş, konu mankenine dönüşmüş medya mensuplarının karşısında konuşurken hitap ve işaret ettiği her şeyin önüne **"benim"** iyelik zamirini yerleştirerek (benim halkım, benim Kürdüm, benim vatandaşım, benim bakanım, benim devletim, ben... ben... benim), sürecin **"teröristlerin"** sınır dışına çekilmesiyle noktalanacağını söylüyor. Sormaya cesaret edilebilen tek tük sorulardan biri, çekilmenin ne karşılığı olacağı. Cevap: **"İmralı'ya 12 kanallı televizyon verdik, jimnastiği üç günden yedi güne çıkarttık, arkadaşlarıyla her gün görüş sağladık, benim verdiğim, vereceğim budur"**... Konuşma, bir ulu hakanın, "Biz ki, bu mülkün...." tonunda sürüp gidiyor.

Bırakın kafası zaten allak bullak olmuş, süreci hazmetmeye çalışan PKK'liyi, silahlı silahsız Kürt hareketi militanlarını, Kürt siyasetçileri; kendinizi 30 yıllık savaş boyunca her türlü acıyı tatmış sıradan bir Kürdün yerine koyun... Nasıl hissederdiniz? Bu **muzaffer muktedir dil**, bu buyurgan üslup kafanızda, yüreğinizde nasıl yankılanırdı?

Barış dili eşitlikçidir

Öcalan'ın Nevruz mesajı, barış dilinin ve vizyoner bir barış tasavvurunun iyi bir örneği idi. Öcalan'ın vizyonuna, önerilerine, kişiliğine itirazınız olsa bile, o metinde hiçbir kesimi incitici, aşağılayıcı, ötekileştirici bir ifade, hatta imâ yoktu. **"Bunlar"** sözcüğünde ifadesini bulan ayrımcılık yerine kimilerimizin fazla bulup eleştirdiği birlik vurgusu vardı. Yenilgi ve teslimiyet üzerinden değil, uzlaşma- barışma üzerinden okunması gereken bir **helalleşme çağrısı**ydı. Oysa Başbakan'ın, hükümetin ve kimi yakın adamlarının, **"gücümüzü gösterdik, boyun eğdirdik, istediğimiz kadar hak bahşederiz"** vurgulu söylemleri, çözüm sürecinin olmazsa olmazı barış dilinin şimdilik çok uzağında.

Kimileri, **"Başbakan ve adamları Türk kamuoyunu yatıştırmak için böyle konuşuyor"**, diyerek kendi yüreklerine su serpmekteler. Belki de haklılardır, kolay iş değil. Ama unutmayalım; çatışma/savaş olan her yerde iki taraf vardır. Türk halkının gözetilmesi gereken hassasiyetleri kadar Kürt halkının da hassasiyetleri var. Bizler 30 yıllık çatışmayı uzaktan seyredip ahkâm keserken; topluma **"terörist Kürt"** imajı ve düşmanlığı her türlü psikolojik harekât ve manipülasyonla, militarist baskılarla, medya başta her türlü araç kullanılarak aşılanırken Kürtler o savaşın içinde yaşıyorlardı. Onların acıları, şehitleri, aşağılanmışlıkları, dolaysız

mağduriyetleri Batıdakilerle ölçülemeyecek kadar fazlaydı. Şimdi onların da ikna edilmeye, acılarının tanınmasını, yaralarının sarılmasını umut etmeye, kendilerini yenilmişler olarak değil, barış içinde bir ülkenin eşit inşacıları olarak görmeye ihtiyaçları var.

Başbakan Erdoğan'ın adımının gerektirdiği politik cesaretin, bu ortamda böyle bir adımı ondan başka kimsenin atamayacağı gerçeğinin farkındayım. Bu tarihî adımın destekçisiyim. Ama artık, yukardan değil eşit konuşmayı, buyrukçu değil diyalogcu olmayı, Türkün nabzına şerbet verirken Kürdün yüreğine zehir akıtmamayı, kısaca empatiye dayalı barış dilini kullanmayı başarması gerek. Meselenin **“teröristleri sınır dışına çıkarmak”**tan ibaret olmadığını görüyorsa; Türkü, Kürdü, azınlığı, çoğunluğu ile halkın tamamının yasalar önünde de, onurda da, hak ve özgürlüklerde de eşit olacağı bir ülkenin inşası için gerekli ortak barış dilini kullanması gerek. Kitleler, üsttenci değil eşitlikçi olan barış dilini, aslında savaş dilinden daha iyi anlarlar. Ve o dili kullandıkça kişinin zihniyeti de siyasal hesapların kısırlığından kurtulup insana, vicdana ve gerçek barışa yaklaşır.

Şu çok kritik günlerde **“serden vazgeçme”**nin sözünü bile etmeyin Sayın Başbakan! Sadece o benci, üsttenci, kibirli dilden vazgeçin yeter. Süreci sadece kendi siyasetiniz için bir manivela olarak değil barışık, özgürlükçü, demokratik bir Türkiye hayalinin parçası ve ilk adımı olarak kavırıyorsanız, bu vizyon dilinize, üslubunuza yansır, yansımalıdır. Siz uzlaşmacı, eşitlikçi, yapıcı barış dilini kullanırsanız kitleniz o dile alışır, o dili benimser. Kürtlerin Öcalan'ın barış dilini benimsemeleri, hazmetmeleri gibi... Yoksa 49 değil 49 bin “âkil” de yetmez sürecin selametini sağlamaya.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korkuları yenmek için

Oya Baydar 10.04.2013

Bu ülkenin barışa, huzura hasret insanları, yıllardır hiç bu kadar umutlanmamışlardı. Yıllardan beri ilk kez kanın, ölümün, acıların, düşmanlıkların sona erebileceği ihtimali bu kadar yakın görünüyordu. Bu umudu, bu heyecanı en fazla Kürtler hissettiler içlerinde. Diyarbakır'da Nevruz meydanında **Öcalan'ın “Bizler çok acı çektik, Kürt halkı çok acı çekti... helâl olsun”** sözlerini işittiklerinde, onlar sessizce ağladılar. Sevinç gözyaşlarına, bunca zamandır çekilen acıların derin kederi karıştı.

Ülkenin önünü tıkayan, geleceğimizi ipotek altına alan, toplumsal dokuyu çürütüp dağıtan, insanları birbirine düşman kılan savaşın sona ermesi için yıllardır çabalayan, barış ve çözüm beklentisiyle yaşayan bizler ve de sadece huzur isteyen geniş kitleler, yüreklerindeki ağırlıktan kurtulmaya başladılar. Barışı; siyasi varlıklarının, ayrıcalıklarının, devrini tamamlamış, köhnemiş ideolojilerinin mezar kazıcısı olarak görenlerle ardlarına taktıkları vatan-millet hamasetiyle afyonlanmış gruplar hariç, bu ülkenin bütün insanları barışa sevindi, umutlandı, ışıdı.

Farklı korkular, farklı kaygılar

Ben, önce barış olsun da kimlerin elinden, kimlerin katkısıyla olursa olsun, diyenlerdenim. Şu savaşa kim, kimler son verecekse başımın üstünde yerleri var, barışçı çözüm arayanların destekçisiyim, yanlarındayım. Hafızamı köreltmeye, geçmişte yapılanları söylenenleri unutmaya çalışıyorum. Ki yüreğime kuşku oturmasın, içimi güvensizlik kaplamasın, umudum kararmasın... Önce Öcalan'ın Nevruz mesajında, sonra Başbakan'ın Âkil İnsanlarla toplantısında telaffuz ettikleri yüreklere işleyen **“helâlleşme”** sözcüğünü esas alıyorum ben.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özür

Oya Baydar 17.04.2013

Yazarımız yurtdışında olduğundan bugünkü yazısı gazetede yayımlanmamıştır.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müşrik'in putuna saygı göstermek

Oya Baydar 24.04.2013

Bambaşka bir konuyu araştırırken rastladım: *"Müşrik'in putlarına sövmeyin ki onlar da haddi aşıp Allah'a sövmesinler. ...Böylece biz her ümmete kendi işlerini cazip gösterdik."* (En'am Suresi, 108)

Kuran'da böyle yazsa da, yaşamda böyle olmadı. Sadece İslam tarihinde, İslam coğrafyasında değil, hiçbir yerde egemen dinlerin, egemen ideolojilerin önderleri ve mensupları farklı kutsallara, farklı inançlara, farklı yaşam biçimlerine "sövmekten", başkalarının kutsallarını aşağılamaktan geri durmadılar. Egemen olanlar öteki ümmetin işlerini cazip göstermek ne söz kendilerinden olmayanı, kendi tanrılarına, kendi putlarına, kendi kutsallarına tapmayanları, bi'at ettiremezlerse yok ettiler. Mağdurlar ise çaresizliklerini kendi kutsallarına bağnazca sarılarak ve muktedirlerin kutsallarına söverek gidermeye çalıştılar.

Fazıl Say'la Başbakan'ın buluştukları nokta

Sorunun özü: **bizim** kutsalımızdan, **bizim** inancımızdan, **bizim** değerlerimizden farklı kutsalların, farklı inançların bizimkilerle aynı değerde olduğunu kabullenmemekte. Çok farklı iki kesimden iki sembolik örnekle anlatmaya çalışırsam: son günlerin tartışma konusu Fazıl Say ile Başbakan Tayyip Erdoğan'ın buluştukları, ayrıştıkları nokta başkasının değerlerine, inançlarına, kutsalına, yaşam biçimi, kültür ve beğenilerine saygısızlıkları; kendi inançlarını, düşüncelerini, beğenilerini tek ve mutlak doğru saymaları; ötekinin doğrusunu aşağılamadaki pervasızlıklarıdır. Say, Türk halkının arabesk sevme "yavaşlığından" utandığını söylerken ve arabeskçileri vatan haini ilan ederken, Müslümanların kutsalını, inançlarını aşağılayan "tweet"lerle, "retweet"lerle eğlenirken başka kimliklere saldırdığının farkında değildir veya umursamamaktadır.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taraf dersleri

Taraf macerasının ikinci bölümü en azından benim için sona ererken, sık sık karşılaştığım “Neden ayrıldınız” sorusuna cevap vermem bu defa daha güç. İlkinde; genel yayın yönetmeninin sosyalist soldan gelen yazarları için kullandığı, eril iktidar kokan, nobran, üsttenci, en hafifinden özensiz “pavyondaki namuslu kadın” benzetmesini kaldıramadığımdan ayrılmıştım. Nasıl bir pavyona geldiğimi biliyordum ama bu ülkenin halklarının geleceğini karartan darbeci-vesayetçi rejimin yıkılması misyonu vardı. Hataları, günahlarıyla da olsa bu misyonu yerine getirdiğine, basın tarihimize de böyle geçeceğine o gün de inanıyordum, bugün de inanıyorum. Darbeci- vesayetçi- seçkinci zihniyete karşı kaynatılan çorbada tuzum bulunsun istemiştim. Kendi mahallemden çok eleştiri aldım ama tercihimden hiç pişman olmadım. 21. yüzyıl başında dünyanın ve Türkiye’nin geldiği noktada, vicdani ve etik olarak (kendimce) durmam gereken yerdeydim.

Öyle çıtkırıldım birisi değilimdir, olmam gerektiğini düşündüğüm yerde zamanı gelene kadar direnmeyi, zamanı gelince de zırlanmadan ayrılmayı bilirim. Buna rağmen, pavyondaki namuslu kadın benzetmesine gülüp geçemedim, çünkü başka bir mahalleden (sosyalist- komünist soldan) gelenlere karşı ayrımcılığı içeren bir özü vardı. “Pavyondaki Namuslu Kadının Vedası” yazısıyla bu macerayı noktaladım.

Şimdi Taraf’ta neler oluyor?

Hemen söyleyeyim: bilmiyorum. Gazetenin patronundan başka bilen olduğunu da düşünmüyorum. Genel yayın yönetmenliğine Oral Çalışlar getirilince gazetede yeniden yazmaya başlamamın nedeni, yine çorbada tuzum bulunması “maydanozluğu”ydı; çünkü barış süreci başlamıştı ve son on iki yıldır, barışçı çözüm diye diye dilinde tüy bitmiş (bir hanım yazarımızın deyişiyle kafa ütölemiş) biri olarak yine elimde bir avuç tuzla koşturmuştum. İkinci *Taraf* maceramda, ilk yazının yayımlandığı günün hemen ertesinde, şu ironiye bakın, bugün gazeteden birlikte ayrıldığımız iki yazardan eleştirel tepki geldi; o yazıda barış sürecinin başlamasından duyduğum coşku ve mutluluğu anlatırken, endişelerim de olduğunu, kalıcı barışın ancak Kürt halkının gasp edilmiş haklarının iadesi ve demokratik açılımlarla sağlanabileceğini dilim döndüğünce ifade etmeye çalışmıştım. Her zamanki saftirikliğimle tepkilere şaşırdım. Öyle ya, hepimiz barış sürecini desteklediğimize, bu süreci başlatan Tayyip Erdoğan’ın tarihsel cesaretini ve attığı adımın önemini kavradığımıza, sürece destek olduğumuza göre, bu tepkilerin anlamı ne ki! Sonra yavaş yavaş kavradım: Kimi yazarlar (Genel Yayın Yönetmeni arkadaşım Oral Çalışlar da aynı grupta yer alıyormuş) haklı, köklü, temelli de olsa bu aşamada en küçük soruyu, eleştiriye, hatırlatmayı, acabayı, özetle AKP’ye yönelik her eleştiriye sürece zararlı sayıyorlardı. Barış sürecinin demokratikleşme ile tamamlanması zorunluluğunun hatırlatılmasının bile süreci zedeleyeceğini düşünüyorlardı. Şimdi anlayabildiğim kadarıyla; gazetenin patronu, genel yayın yönetmeni ve genel koordinatör üzerinden bu kesime karşı bir operasyon gerçekleştirdi.

Peki, bana ne oluyor?

Bana olan açık ve basit: Barış nereden gelirse gelsin, mimarları kimler olursa olsun makbulümdür diye düşünen ama’sız, fakat’sız bir barışçı olarak (ki bugünün işi değil on iki yıl önce kurduğumuz Barış Girişimi’nin ilkesi, motto’sudur ama’sız barışçılık) yürümekte olan süreci mimarlarıyla, âkil insanlarıyla, bütün adımlarıyla destekliyorum. Bu destek, demokrasi süreciyle barış sürecinin art arda değil iç içe yürümesi gerektiği düşünceme aykırı değil. Bu noktada, sürece hiçbir şekilde köstek olmadan, Kürt halkının hak ve özgürlük mücadelesinin hepimizin özgürlük ve demokrasi mücadelesi olduğunu unutmamayı ve unutturmamayı da, kendi payıma, gerekli buluyorum. AKP iktidarını demokratik açılımlara özendirme ve gereğinde zorlamanın

kalıcı barışın önünde engel değil, aksine sürece destek olduğunu düşünüyorum. Bu düşüncelerimle, *Taraf*'tan birlikte ayrıldığımız kimi yazar ve yönetici arkadaşlardan farklıyım. Peki, neden bırakıyorum yazıları?

Çünkü: patronun/ patronların gazeteye yetkili kıldığı insanları çiğneyerek yaptığı müdahaleleri, görevden almaları, işten çıkarmaları etik bulmuyorum. Tıpkı gazete yetkililerinin yazarların fikirlerine, yazılarına kendi siyasal yönelimleri ve tercihleri doğrultusunda müdahalelerini etik bulmadığım ve gelecekte kendime de uygulanmasını istemediğim için.

Çünkü: bir evin içinde kavga gürültü varsa, orada huzur ve bağımsızlık olamayacağını, kavgaya istemeden bulaşacağınızı ya da bir köşeye sinip yazar kimliğinizden fedakârlık etmek zorunda kalacağınızı bildiğim için.

Çünkü: müflis bir yayın organına sermaye koyacakların meşrebinin gazeteye yansıyacağını bildiğim ve bu meşrebin ne olacağını ise hiç bilmediğim için.

Çünkü misyon yayınlarının misyonları sona erdiğinde kapanın elinde kalacağı ya da sönüp gideceği tecrübelerle sabit olduğu için.

“Ha bu da sana son ders olsun” diyorum kendi kendime. Ve her ikisi de arkadaşım olan Oral’a geçmiş olsun, Neşe Düzel’e de hayırlı olsun diyorum.

Kalıcı barışın sağlanması ortak kaygımız, bunu biliyorum. Özde, yani barışın gerçekleşmesinde anlaşılanların siyasal tarafgirliklerin etkili olduğu ayrıntılar yüzünden bölünüp dağılmalarını bir kadermişçesine yaşamamanın burukluğu var içimde. Barışçılar barış için bile uzlaşmıyorlarsa, aralarındaki özde değil yöntemde veya bakış açısındaki farklılıkları aşmayı başaramıyorlarsa nasıl yürüyeceğiz ufukta görülen aydınlığa doğru? Kürt siyasal hareketinin ve Kürt halkının barış için gösterdiği yapıcı birlik ve olgunluk tek başına yetecek mi “bizim taraf”ın tepişmesinin yarattığı zafiyeti gidermeye? Tasam bu benim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)